

Til ”spurver som sitter ute og fryser”

Menighetsbladet som kirkens kommunikasjon med sine medlemmer

Rapport fra arbeidet med Sunniva-stipendet 2004, tildelt av Kultur- og kirkedepartementet

Av Audun Stølås

Innholdsfortegnelse:

Forord	s. 2
Innledning	s. 3
Intervju med menighetsbladredaktører	s. 5
Innholdsanalyse	s. 24
Konklusjoner	s. 43
Videre arbeid	s. 46
Visjon/drøm	s. 47
Litteraturliste	s. 47

Forord

Takk til daværende kultur- og kirkeminister Valgerd Svarstad Haugland og de ansatte i kirkeavdelingen i Kultur- og kirkedepartementet som hadde med tildeling av Sunniva-stipendet til menighetsbladprosjektet å gjøre. Valgerd Svarstad Haugland stod også for tildelingen av stipendet.

Takk til Bjørgvin biskop, Ole D. Hagesæther for støtte og oppmuntring i forbindelse med dette arbeidet.

Takk til redaktør Gunnar Westermoen i Kirkens Informasjonstjeneste for nyttige innspill i forbindelse med prosjektet.

Takk til pensjonert redaktør i Kirkens Informasjonstjeneste, Gunnar Rødahl, for at han skaffet meg det mest av det tidligere materialet som er publisert om menighetsbladene.

Takk til de ti menighetsbladredaktørene som svarte på spørsmålene i intervjuundersøkelsen.

Takk til kolleger i pressen og på Mediehøgskolen Gimlekollen som har gitt verdifulle tips.

Innledning

I august 2004 fikk undertegnede tildelt Sunniva-stipendet for 2004 av kultur- og kirkeminister Valgerd Svarstad Haugland. Utdelingen skjedde på bakgrunn av en søknad om å benytte stipendet til et prosjekt for å undersøke menighetsblader. Tittelen på prosjektet var:

”Menighetsbladet som kirkens kommunikasjon med sine medlemmer”.

Prosjektet har gått ut på å intervju ti menighetsbladredaktører om hva de tenker om formål med bladet, målgruppe, hva de mener er det mest verdifulle stoffet og en del andre spørsmål. De ti menighetsbladene som disse redaktørene redigerer er så blitt gjenstand for en innholdsanalyse for å se hvordan deres tanker om menighetsbladet materialiserer seg i praksis i det som kommer på trykk i bladet.

Hensikten med prosjektet har ikke først og fremst vært å evaluere disse ti menighetsbladene, men å finne kriterier for det gode menighetsblad som andre som driver det praktiske arbeid med menighetsblader kan vurdere og kanskje lære av.

Menighetsbladene utgjør samlet sett en enorm mulighet for Den norske kirke til å nå ut med sitt budskap til kirkens medlemmer. Det samlede opplag til menighetsbladene utgjør flere millioner (Gunnar Nygjerd i intervju i avisen Dagen). Tidligere undersøkelser viser at menighetsbladene blir lest. Stiftelsen Kirkeforskning gjennomførte vinteren 2000 en medlemsundersøkelse i Den norske kirke. Spørsmål 7 lød: Leser du menighetsbladet i din lokale kirke? 24,9 prosent av de spurte svarte: ”hver gang”, 16,4 prosent svarte: ”så godt som hver gang”, 32,3 prosent svarte: ”av og til”, 16,8 prosent svarte: ”aldri”, 6,8 prosent svarte: ”Jeg får ikke menighetsblad fra min lokale kirke” og 2,8 prosent var ubesvart.

Flere ganger for året mottar kirkemedlemmene menighetsbladet i postkassen. En kan stille spørsmålet om hvilket annet tiltak Kirken driver som når så mange av Kirkens medlemmer som det menighetsbladene gjør.

Hvem er så disse millioner av kirkemedlemmer som mottar menighetsbladene? Alex Johnson, daværende Hamar-biskop skrev i 1965 en artikkel i heftet ”Menighetsbladet. Råd og vink for redaktører og utgivere” om menighetsbladredaktørens ansvar for leseren. ”Et menighetsblads lesere er stort sett spurver som sitter ute og fryser. De ville kanskje gjerne inn for å finne ly og føde. Men de har ikke oppdaget noe vindu i kirkens mektige låve. Menighetsbladet skal vise dem det, og gi dem lyst og mot til å komme inn”, skrev Johnson.

Alex Johnson skrev at den leser menighetsbladredaktøren skal se for seg når han lager bladet er ”han som ikke går i kirken, unntatt en enkelt gang. Kort sagt: den kirkefremmede, men kirkevennlige leser, og det vil i praksis antagelig si ca 80 prosent av det norske folk. Det er

ingen annen som når fram til ham med det kristne budskap enn nettopp menighetsbladet”, skrev Alex Johnson.

Disse velvillige bispeordene kan naturligvis oppfattes som en mild overdrivelse. Også i 1965 var det flere medier som brakte det kristne budskap ut til det norske folk. Ikke minst har jo NRK sendt gudstjenester på radio hver søndag formiddag i svært mange år. Men dersom fokus blir satt på det kristne budskap fra den lokale menighet vil biskopens ord også i dag ha sin relevans. Det er ingen andre medier enn menighetsbladene som jevnlig formidler det kristne budskap fra den lokale menighet til millioner av nordmenn i bygd og by.

Det første menighetsblad i Norge utkom i 1902. Bladet het ”Vaterlandskirkens søndagshilsen” og ble startet av småkirkeprest Erling Grønland. Kirkens Informasjonstjeneste regner med at det i dag utkommer om lag 500 menighetsblad i Norge.

På tross av den enorme mulighet menighetsbladene utgjør for Kirken, er det skrevet svært lite om menighetsbladene. Det synes klart at dette har vært et felt for de engasjerte enkeltindivider som har sett hvilke muligheter disse bladene utgjør, og kanskje også sett at i praksis blir ikke denne muligheten alltid like godt ivaretatt. Sverre Barstad, Alex Johnson, Sigurd Lunde, Egil Tannæs, Gunnar Rødahl, Aage Strand, Pål Storrusten og Jon Andreas Hasle er navn på noen av disse engasjerte enkeltindivider som har skrevet om menighetsbladene og har kommet med råd om en bedring på dette feltet. I tillegg må også nevnes Johannes Leiknes Nag, som ved siden av å stå bak en kreativ menighetsbladutgivelse på Gjøvik (”Be og Hør”), har opprettet nettstedet www.menighetsblad.no der pdf-filer av menighetsbladene kan legges ut gratis.

Å redigere et menighetsblad er en utfordrende og krevende oppgave både journalistisk og ikke minst kommunikasjonsmessig. Religion er i utgangspunktet et kontroversielt tema. De som mottar menighetsbladet har svært ulik holdning til budskapet bladet ønsker å formidle. Å prøve å kommunisere et kristent budskap til mottakere med så forskjellige holdninger til dette budskapet på forhånd, er en krevende oppgave. Da er det langt lettere å redigere en avis som for eksempel VG, som bringer nyheter og underholdning som leserne i utgangspunktet opplever som interessante.

Det spesielle grepet med Sunniva-prosjektet i forhold til tidligere undersøkelser er å sette fokus på de som lager menighetsbladene. Hva tenker de om formål, målgruppe og om hva som er det mest verdifulle stoffet? For å prøve å finne mer ut om disse spørsmålene og en del andre spørsmål, er det gjennomført en intervjuundersøkelse av ti menighetsbladredaktører. De ti menighetsbladene som disse redaktørene har det redaksjonelle ansvaret for, er så gjort til gjenstand for en innholdsanalyse for å se hvordan redaktørens tanker gir seg utslag i det som kommer på trykk i bladene.

Undertegnede har om lag 30 års yrkeserfaring som journalist i dagsavis og nyhetsbyrå. I tillegg har jeg arbeidet med redigering av menighetsblader i ulike perioder av til sammen om lag 20 års varighet. De lengste periodene har vært i Kyrkjelydsblad for Arna. I Nedre Eiker menighetsblad var jeg med i redaksjonen i noen år der menighetsbladet også drev sin egen nærradiostasjon. Av utdanning har jeg teologisk embetseksamen. De siste to årene har jeg vært ansatt som høskolelektor i journalistikk ved Mediehøgskolen Gimlekollen i Kristiansand. I journalistikkundervisningen på høskolen driver vi blant annet med veiledning og evaluering av det studentene lager av journalistiske produkter beregnet både for interne og eksterne målgrupper. Erfaringen fra slik evaluering har kommet til nytte i dette prosjektet ved innholdsanalysen av menighetsbladene.

Intervju med menighetsbladredaktører

Utvelgelsen av de ti menighetsbladene i undersøkelsen er gjort på den måten at undertegnede har stilt spørsmålet til journalister som arbeider med kirkelige spørsmål og til kirkelige informasjonsarbeidere om hvilke menighetsblader de regner som de beste. Det samme spørsmålet er sendt til ansatte på Mediehøgskolen Gimlekollen i Kristiansand. Noen av de ti bladene er valgt ut på den måten. Andre er tatt med fordi redaktørene tok kontakt med meg etter at det ble kjent gjennom artikler i dagspressen at jeg hadde fått Sunniva-stipendet og skulle arbeide med menighetsblader. De ønsket å få en evaluering av menighetsbladene de driver.

Et spørreskjema ble sendt til disse redaktørene, og i tillegg til en del andre. Det er bare de menighetsbladene der redaktøren har svart på spørreskjemaet som er tatt med blant de ti som er gjort til gjenstand for en innholdsanalyse. Ut fra disse utvalgsriterier er det grunn til å regne med at de ti menighetsbladene som er valgt er blant de bedre som blir utgitt i Norge. De redaktørene som har svart på spørreskjemaet har ambisjoner for bladet. I alle fall har de ikke vært redde for å stille seg selv og bladet til disposisjon for en nærmere undersøkelse.

Følgende skjema ble sendt til de ti redaktørene og en del andre:

Navn (redaktøren).....Telefonnummer.....

Menighetsbladets navn.....

Generelt, med tanke på din oppgave som redaktør for menighetsbladet, hva tenker du (ideelt sett) om..:

1)...formålet med å utgi menighetsbladet?

2)...om målgruppen for menighetsbladet?

3)...hva er det mest verdifulle stoffet?

4)...presentasjonen (måten å skrive på)?

5)...layout, bilder, format (måten bladet fremstår på)?

6)...om andaktsstoffet?

7)...om kommentarer i menighetsbladet?

Hvordan stiller du deg til følgende påstander?

8) "Leserne er stort sett ikke interessert i stoff fra lokalmenigheten"

(kryss av): helt enig --- litt enig ---- litt uenig ---- helt uenig

9) "Menighetsbladet bør ha annet stoff enn det kirkelige stoffet"

(kryss av): helt enig --- litt enig ---- litt uenig ---- helt uenig

10) "På kommentarplass kan redaktøren av menighetsbladet i prinsippet kunne skrive hva hun/han vil"

(kryss av): helt enig --- litt enig ---- litt uenig ---- helt uenig

11) "Den klassiske andakten bør kuttes ut til fordel for andre måter å presentere det oppbyggelige stoffet på"

(kryss av): helt enig --- litt enig ---- litt uenig ---- helt uenig

12) ”Jeg skulle gjerne brukt mer tid på arbeidet med menighetsbladet”

(kryss av): helt enig --- litt enig ---- litt uenig ---- helt uenig

13) ”Utgivelsen av menighetsbladet er en av de viktigste oppgavene i lokalmenigheten”

(kryss av): helt enig --- litt enig ---- litt uenig ---- helt uenig

14) ”Menighetsrådet viser interesse for og støtter meg aktivt i mitt arbeid som menighetsbladredaktør”

(kryss av): helt enig --- litt enig ---- litt uenig ---- helt uenig

15) ”Staben i menigheten viser interesse for og støtter meg aktivt i mitt arbeid som menighetsbladredaktør”

(kryss av): helt enig --- litt enig ---- litt uenig ---- helt uenig

16) ”Jeg får gode tilbakemeldinger fra folk i menigheten”

(kryss av): helt enig --- litt enig ---- litt uenig ---- helt uenig

17) ”Det er positivt at flere menighetsblad i nabomenigheter blir slått sammen”

(kryss av): helt enig --- litt enig ---- litt uenig ---- helt uenig

18) ”Jeg ville se det som ønskelig at det var et nettverk for erfaringsutveksling for menighetsbladredaktører på regionalt kirkelig nivå”

(kryss av): helt enig --- litt enig ---- litt uenig ---- helt uenig

19) ”Jeg ville se det som ønskelig at det var et nettverk for erfaringsutveksling for menighetsbladredaktører på sentralt kirkelig nivå”

(kryss av): helt enig --- litt enig ---- litt uenig ---- helt uenig

20) ”Det er en klar sammenheng mellom kvaliteten på menighetsbladet og menighetens økonomi”

(kryss av): helt enig --- litt enig ---- litt uenig ---- helt uenig

21) ”Menighetsbladet er vår menighets eneste satsing på informasjons- /kommunikasjonssektoren”

(kryss av): helt enig --- litt enig ---- litt uenig ---- helt uenig

22) ”Menigheten kan nå bedre ut til kirkemedlemmene gjennom andre kanaler enn det tradisjonelle menighetsbladet”

(kryss av): helt enig --- litt enig ---- litt uenig ---- helt uenig

23) ”Et godt menighetsblad kan bidra til å skape et mer positivt bilde av kristendommen blant folk flest”

(kryss av): helt enig --- litt enig ---- litt uenig ---- helt uenig

24) ”Et dårlig menighetsblad kan bidra til å skape et mer negativt bilde av kristendommen blant folk flest”

(kryss av): helt enig --- litt enig ---- litt uenig ---- helt uenig

25) ”Jeg har til hensikt å lage et menighetsblad for alle som bor i menigheten”

(kryss av): helt enig --- litt enig ---- litt uenig ---- helt uenig

26) ”Med tanke på redigeringen av menighetsbladet ønsker jeg å prioritere de som ikke er faste kirkegjengere”

(kryss av): helt enig --- litt enig ---- litt uenig ---- helt uenig

Litt om din bakgrunn:

Utdanning/erfaring i journalistikk, informasjonsarbeid:.....

Utdanning/erfaring i kirkelig arbeid:.....

Hvor lenge vært menighetsbladredaktør:.....

Er det en redaksjonskomite for menighetsbladet:..... Opplag:.....

Gjennomføring

De tre første intervjuene ble foretatt muntlig ved at jeg ringte til redaktørene og noterte selv ned svarene de ga på spørsmålene. De neste sju intervjuene er gjennomført ved at spørreskjemaet ble sendt som vedlegg på en elektronisk postmelding enten direkte til redaktørene eller via menighetskontorene. Denne siste måten var jo langt mer effektiv og tidsbesparende. Men den første måten ga en del verdifull tilleggsinformasjon.

Spørreskjemaet er sendt til noen flere redaktører enn de som har svart. Jeg har ikke drevet noen form for ”purring” overfor de som ikke har svart. I forhold til rammen for prosjektet er disse ti svarene, i tillegg til innholdsanalysen, allerede i overkant.

Generelle kommentarer til spørsmålene

Spørsmålene 1-7 er åpne spørsmål der redaktørene selv må lage svaret. Spørsmålene 8-26 er derimot lukkede spørsmål. Hvert av dem er en påstand og redaktørene må velge ett av fire alternativer for grad av enighet eller uenighet med påstanden. For alle spørsmålene 1-26 kan det neppe sies at det finnes noen fasitsvar. Videre kommentarer blir gitt under de enkelte spørsmålene.

Ut fra yrkesmessig erfaring er de ti redaktørene delt inn i to grupper: profesjonelle journalister og ikke-profesjonelle, journalistisk vurdert. For å bli regnet til den første gruppen i denne undersøkelsen kreves det mange års fulltidsjobb som journalist i dagspressen. Denne delingen går utelukkende på journalistisk erfaring. Flere av de øvrige menighetsbladredaktørene har mange års yrkeserfaring med redigering og utgivelse av tidsskrifter i ulike bedrifter. Andre har erfaring som skribenter og noen har kurs i journalistikk og erfaring som frilandsjournalist. Enkelte har også vært menighetsbladredaktør i flere tiår. All denne erfaringen er naturligvis meget verdifull med tanke på å redigere menighetsblad. I denne undersøkelsen har det likevel vært et ønske å dele inn svarene fra intervjuundersøkelsen ut fra høye krav til journalistisk erfaring, blant annet for å se om det er noen forskjell på de svarene som de profesjonelle journalister gir på spørsmålene og de svarene som de ikke-profesjonelle gir.

I gjengivelsen av redaktørenes svar under er svarene fra de profesjonelle journalister skrevet med blå skrift, mens svarene fra de ikke-profesjonelle er skrevet med rødt.

Spørsmål 1: formål

Redaktørenes svar

Generelt, med tanke på din oppgave som redaktør for menighetsbladet, hva tenker du (ideelt sett) om..:

1)...formålet med å utgi menighetsbladet?

- Vil nå ut til alle i soknet med variert stoff både kirkelig og lokalt stoff + barneside og stoff for ungdom

- Info om kirke/menighetslivet. Lim for menighetens mangfold.

- Kontakt med innbyggerane i kommunen + forkynning. Vise kva vi driv med i "kyrkja" Kyrkjesøknaden burde ha vore betre, men med bladet burde dei fleste vere bra orienteret om kva som skjer.
- Informasjon om menigheten både for de som går der, for de som kunne tenkes å gå der, og ikke minst for de som er "kirkefremmede" og som derfor har riktig godt av å lese det vi skriver.
- Naturligvis aktuell informasjon om aktiviteter i menigheten, gudstjenestelister osv, men også å presentere stoff som gjør at bladet når ut (langt ut) over den snevre krets av kirkegjengere.
- Informasjon om menighetens virksomhet
- Delvis forkynnende – delvis opplysende. Vi har en "tommelfingerregel" basert på 50% "verdslig stoff" kontra 50% "åndelig stoff".
- Informasjon om lokalmenighetenes virksomhet, inspirasjon til å ta aktivt del i dem og til å søke kirkens herre.
- Formålet er å informere om det som skjer rundt omkring i de ulike menighetene i Tromsø by. I en by som Tromsø driver folk en utstrakt kirkehopping, det vil si at selv om en person bor i Elverhøy menighet, så vil denne personen av og til, ut fra eget personlig og åndelig velvære velge å gå til gudstjeneste i en annen kirke. Derfor trenger det felles menighetsbladet å komme litt på tvers og speile det som skjer i de ulike menighetene.
- At gudelege og ugudelege kan oppdaga at kyrkje og kristendom er eit interessant område med perspektiv for liv og evighet, og bli nysgjerrige på dette.

Kommentarer/drøftinger/tidligere undersøkelser

I en artikkel i det tidligere omtalte heftet: "Menighetsbladet. Råd og vink for redaktører og utgivere", utgitt av Norsk Menighetsinstitutt i Oslo 1965, skrev daværende programsekretær i NRK, Sigurd Lunde er artikkel der han fokuserte på de mange som mottar menighetsbladet, og stilte spørsmålet "Hva vil vi alle disse menneskene?" Han svarte: "Det er uten videre klart at vi vil gi dem kristendom. I menighetsbladet skal de kunne lese om hva kristen tro er, og hva den betyr for et menneske. Den alminnelige holdning overfor kirke og kristendom skal påvirkes, slik at folk får lyst til å gå i kirken, trang til å søke det kristne fellesskap og høre mer".

Barstad (1943) stiller også spørsmålet "Hva vil vi med vårt menighetsblad"? Han svarer: "Vi vil det samme som med hele vårt menighetsarbeid. Vi vil vinne mennesker for Gud. Vi vil være med og flytte Guds rikes grenser utover".

Ut fra svarene som er gjengitt over er det tydelig at de redaktører som har deltatt i denne undersøkelse har et klart formål med å utgi bladet. De vet hva de vil med det. Et av svarene oppsummerer dette i tre ledd: Menighetsbladet skal gi informasjon om lokalmenighetenes virksomhet, inspirere til å ta aktivt del i denne virksomheten og til å søke kirkens herre. De to første leddene kan sees på som en indirekte evangelisering: menighetsbladet brukes til å informere om og innby til menigheten og dens liv. Det tredje leddet – å søke kirkens herre – kan sees på som bruk av menighetsbladet til en direkte evangelisering. Gjennom menighetsbladet blir det kristne budskap formidlet direkte til mottakeren, enten vedkommende har til hensikt å gå i kirken eller ikke.

2)...om målgruppen for menighetsbladet

- Mest godt voksne de som leser menighetsbladet, men prøver å nå også de yngre
- Hele menigheten, både i og utenfor kirken.
- Alle som bur i kommunen. Vi har også ein del uteabonnentar som gjerne vil ha kontakt med oss. Utflytte jølstringaer, prestekontor, organisasjonar og lignande
- Som spm. 1 (Informasjon om menigheten både for de som går der, for de som kunne tenkes å gå der, og ikke minst for de som er "kirkefremmede" og som derfor har riktig godt av å lese det vi skriver)
- Bladet lander i postkassen til alle husstander i Skedsmo kommune. Det når altså potensielt 30.000 lesere, mens antall kirkegjengere kanskje er 300 (bladet dekker alle tre menigheter i kommunen). Jeg ser det som en viktig oppgave å nå flest mulig av denne store leserkretsen, og vise at kirken er mer enn søndagsgudstjenesten, at kirken er seg sin sosiale rolle bevisst – og at det ikke er noe sært å ha et kristent livssyn.
- Folk flest, ikke bare "kjernen"
- Alle i menigheten (ca 9.200 husstander).
- Alle lokale medlemmer av Den norske kirke, primært dem i ytterkantene av og utenfor den såkalte menighetskjernen.
- Hele Tromsø by, med unntak av de to menighetene som så langt har sagt nei til å være med på det felles menighetsbladet
- Målgruppa er ifrå misjonsfolk til satanistar

Lunde (1965) skriver at menighetsbladredaktører først må bli klar over hvem det er de henvender seg til: "I gamle dager var ikke så få menighetsblad rene medlemsblad, det vil si: de siktet på menighetskjernen, de kirkelig interesserte. De siktet på oppbyggelse, først og

fremst. Dernest på å holde folk orientert om det som hadde skjedd, og skulle skje, i menigheten. I dag er visst alle enige om at dette ikke kan være meningen med et menighetsblad. De aller fleste blad henvender seg jo til alle hjem i prestegjeldet, altså til en meget uensartet gruppe lesere som står i vidt forskjellig forhold til kirken og dens budskap. Og dette faktum må avgjort være bestemmende for bladets karakter. Det må ikke være et oppbyggelsesblad som egentlig er skrevet for menighetskjernen, og som de andre så velvilligst får høve til å lese hvis det interesserer dem. Menighetsbladet henvender seg til alle hjem i menigheten. Og de som leser det skal føle at dette nettopp gjelder dem, det er deres blad. De fleste går ikke regelmessig i kirken. Bare ved meget spesielle anledninger har de noe med presten og prestekontoret å gjøre. Den eneste regelmessige kontakt de har med den kirke de selv tilhører, er menighetsbladet. Dette sier noe om betydningen av bladet, som redaksjonen ikke må ha lov til å glemme, skrev Lunde.

Svarene som er gjengitt overfor viser at redaktørene i de ti menighetsbladene i undersøkelser har klart for seg hvem som er målgruppen. De bruker ord som "alle" og "alle som bor i kommunen". Helt i Lundes ånd er jo svaret hva en av dem: "Alle lokale medlemmer av Den norske kirke, primært dem i ytterkantene av og utenfor den såkalte menighetskjernen".

3)...hva er det mest verdifulle stoffet?

- Går ut fra det kirkelige. Veldig trivelig prest som skriver lett. Skal ikke være dystert, vil prege at det er et religiøst blad, men ikke for religiøst, litt allsidig
- Det er flere emnegrupper: det oppbyggelige/åndelige, det opplysende, forklarende og som nevnt, det informative innen aktuelle temaer som angår kirken og dens selvforståelse.
- Andakten + aktiviteten i kyrkja.
- Jeg mener at det først og fremst bør legges vekt på "lett" stoff om menigheten, både historisk og aktuelt, altså stoff som også de som ikke er engasjert i menigheten leser og på den måten får det vi kan håpe er verdifulle input
- Artikkelstoffet, og kommentaren på side 2.
- Om mennesker i lokalmiljøet/menigheten
- Aktualitetsstoff – både bydelsrelatert/menighetsrelatert. Gode betraktninger er også verdifulle. Satser også på stoff med lokal koloritt/gjenkjenningsappell – "mannen i gata".
- Mennesker som har en historie å fortelle, med troslivet som underliggende tema
- Debattstoffet. Jeg ser det som viktig å holde en levende kirkelig debatt
- Menneske, ikke nødvendigvis superkristne, som kan fortelle at kristendommen har gitt dei positive følelser og impulser for livet totalt sett.

Dette er kanskje det mest interessante spørsmålet i hele undersøkelsen. I utgangspunktet kunne man tenke at svaret ville bli informasjon om menigheten og dens aktiviteter, altså en form for indirekte evangelisering. Men så går svarene, særlig fra de profesjonelle journalister, i en helt annen retning. Flertallet av dem svarer at det mest verdifulle stoffet er mennesker i lokalmiljøet som gjennom menighetsbladet forteller andre mennesker i lokalmiljøet om hvordan den kristne tro har vært til hjelp for dem i vanskelig situasjoner/perioder i livet eller hvordan de opplever den som en ressurs i deres vanlige liv. Dette blir en form for direkte evangelisering. Det uttrykkes særlig presist i de to svarene: ”Mennesker som har en historie å fortelle, med troslivet som underliggende tema” og ”Menneske, ikke nødvendigvis superkristne, som kan fortelle at kristendommen har gitt dei positive følelser og impulser for livet totalt sett”.

4)...presentasjonen (måten å skrive på)?

- Hvis jeg synes det andre har skrevet er for dystert endrer jeg det
- Folkelig og allment forståelig
- Mykje bilde til teksten.
- Artikler og innlegg skal være lettleste og ikke for lange, også dette i håp om at flest mulig (og ikke bare spesielt interesserte) skal lese det
- Mest mulig journalistisk. Vi drukner jo alle i informasjon daglig, stoffet må derfor presenteres leservennlig (det behøver ikke å bety tabloid!) for i det hele tatt å bli lest.
- Intervju er bra, og reportasje
- Lett tilgjengelig, enkelt. Vi opererer med faste ”språkregler”, men det enkelte redaksjonsmedlem står ellers fritt. Tung teologi (og annet) vil vi gjerne unngå.
- Gjennomført journalistisk profesjonelt, bevisst sjangervalg på hver sak. (Geografisk) lokal profil er alfa og omega.
- Vi forsøker å være tabloid. Jeg skriver halvparten av stoffet til bladet, mens de lokale menigheter har ansvaret for sine sider. Det skjer en utvikling i retning av økt bruk av profesjonelle journalister og skribenter
- Eg prøver å tenke på kyrkjelydsbladet som ei avis der noe er langt og grundig og noe er kort og poengtert. Så prøver jeg å skrive slik at jeg pirrer nysgjerrigheten til leserne slik at de blir stimulert til å lese mer

Dette spørsmålet, og enda mer hvordan det blir gjort i det praktiske arbeidet med bladet, er en videreføring av spørsmål 2 om målgruppen for menighetsbladet. Utfordringen er at måten tekstene skrives på er tilpasset målgruppen både i ordvalg og i forutsetning av

bakgrunnskunnskap fra lesernes side. Flere av de profesjonelle journalister tenker på menighetsbladet som en avis. Svenska Kyrkan har fått laget et hefte "Sprid budskapet" der oppfordringen går ut på å lage menighetsbladet – församlingstidningen – nettopp som en tidning – en avis.

5)...layout, bilder, format (måten bladet fremstår på)?

- Meget viktig. Trøndere ikke flinke til å rose, men sier om fremsiden: "herlig unge på fremsiden". Betyr mye at bladet ser bra ut.
 - I hovedsak menighetsrelaterte fotos m/ tekst. Illustrasjoner av en viss kvalitet. Barne/junior-sider med evt. tegninger
 - A4-format
 - Mange fargesider (i vårt tilfelle 8 av 16 A4-sider), fine bilder og illustrasjoner, luftig og åpent oppsett som virker innbydende
 - Kfr. pkt 4. Dette betyr luftig layout, store og gode bilder, avisformat. (dessverre er det ofte vanskelig å oppfylle kravene pga. begrenset plass/sidetall),
 - Må selvsagt være i orden
 - Fullfarget, spennende bilder. Layout som både er spenstig og gjenkjennelig.
- A4 passer oss best.
- Konkurransedyktig i medieflommen den dagen vi kommer i postkassene.
 - Form betyr like mye som innholdet. For et moderne magasin som vi ønsker å være, er bilder en viktig del av bladet. Vi vil bare ha fargebilder. Vi må utvikle layout og design slik at folk får lyst til å lese bladet
 - Jeg legger stor vekt på at når folk ser førstesiden på kyrkjelydsbladet, så skal den virke slik at alle som ser den blir nysgjerrige på stoffet i bladet. Side 1 skal være som en spennende portal for å gå inn i de 16 sidene i bladet

Gunnar Rødahl (1991) skriver i forbindelse med en tidligere undersøkelse av menighetsblader at målsettingen må være "et ønske om å utgi et blad som vekker interesse og leselyst og presenterer budskapet med både journalistiske og utstyrsmessige virkemidler på en slik måte at det når fram. Denne målsettingen må være felles for alle menighetsblader, og mønstringen har vist at den kan innfris både med et ambisiøst tabloid-opplegg og et enkelt A5-blad på åtte sider".

Strand/Storrusten (1977) er opptatt av at en god layout ikke kan redde en tynn tekst. De advarer mot en situasjon der en layoutmessige oppfriskning ikke blir fulgt opp av en

innholdsmessig forbedring. Dersom innholdet er svakt, vil en moderne layout bare avsløre svakheten, skriver de.

Det er klart at måten bladet umiddelbart fremstår på gjennom layout, farger og bilder kan bety mye for leserens oppfatning av hvorvidt dette er et blad hun eller han vil ta for seg. I våre dager kan det sies, slik det blir gjort i et av svarene, at form er like viktig som innhold. Et blad som fremstår som grått og teksttungt kan oppfattes som kjedelig. Dersom en leser i utgangspunktet har en oppfatning av kirke og kristendom som noe grått og kjedelig, kan et slikt blad lett bidra til at denne leseren får sin stereotypi eller fordom bekreftet for seg selv. A5 var nok det opprinnelige formatet som de aller fleste menighetsbladene hadde. I dag virker det som dette formatet er på vei ut og blir erstattet av større formater, for det meste A4.

6)...om andaktsstoffet?

- Andaktstoff må være med. Presten står fritt til å lage dette som han vil. Det stoffet redigerer jeg ikke
- Sentralt og enkelt
- Presten har andakten.
- Skal først og fremst være enkelt og henvende seg til de som ikke er engasjert i menigheten eller i kristenlivet ellers, siden vår oppgave primært også i denne sammenheng er å vinne nye sjeler for Herrens sak.
- Jeg ønsker også andre måter å formidle "kirkestoff" på, og har derfor introdusert en fast spalte til – kalt "kommentaren".
- En betraktning er bra. Ikke alt for "inside"
- Dels aktualisert, dels betraktninger av mer tidløs karakter. Fin vekseldrift her.
- Basisstoff, men kan/skal/må anrettes på en måte som vekker interesse i ovennevnte målgrupper
- Det er ingen andakt på førstesiden. Den klassiske andakten er ikke høyt prioritert. Den er delvis blitt skjøvet ut, fortrent av annet stoff. Vi trenger å utvikle en ny type andakt. Det holder ikke at en prest legger ut det han sa i sin preken søndag. Men han kan naturligvis ta utgangspunkt i prekenen og gi den en annen vinkling som vekker interesse hos folk flest og ikke bare hos de faste kirkegjengerne. Når jeg skriver om 500 ungdommer på en kirkekonert skriver jeg om en andakt
- Det er en fast andakt på fast plass i bladet. Resten av bladet inneholder stoff der kristendommen og trua på Gud er bakteppe.

Lunde (1965) skrev at det oppbyggelige stoffet - forkynnelsen - skal ha sin plass i hvert nummer. Men det skal ikke dominere, og det skal helst ikke komme på førsteside. Det viktigste er at alt stoff i menighetsbladet er et friskt uttrykk for en kristen livsinnstilling. Det direkte forkynnende stoffet skal – etter vår mening – aldri oppta storparten av plassen. Men det som er skal være konsist, sentralt, praktisk. Gjerne skarpt og utfordrende, skrev Lunde. Flere av menighetsbladredaktørene gir uttrykk for et ønske om finne andre måter å formidle det forkynnende stoffet på enn gjennom den tradisjonelle andakten. Alle redaktørene er samtidig opptatt av å formidle dette stoffet til målgruppen, alle i menigheten.

7)...om kommentarer i menighetsbladet?

- Vil gjerne ha det med, har oppfordret andre til å skrive tanker i tiden, men vanskelig å få de til å gjøre det. Har derfor skrevet litt selv.
- Åpen for det, men hver enkelt må vurderes av redaksjonsstaben.
- Står fritt til å kommentere det ein vil. Får ta eventuell kritikk i ettertid.
- Kommentarer skal ligge innenfor de rammer som settes av kirken, sognepresten og redaktøren. I vår menighet betyr det at de fleste kommentarer har et konservativt preg. Kommentarer skrives av flere, ikke bare av redaktøren.
- Jeg har aldri fått kommentarer i form av leserbrev e.l., men altså introdusert en kommentarspalte. Denne kan jeg naturligvis benytte som en slags leder, men velger vanligvis å utfordre en av våre prester eller en annen person med meninger til å skrive den. Jeg gjør da oppmerksom på at jeg gjerne ønsker litt krutt – nettopp som en motvekt mot den ofte altfor tannløse og ”riktige” andakten.
- En leder er bra, men ikke ellers for polemisk
- Aktualitetsprinsippet veier tungt her.
- Ja, forutsatt temaer med kirke/kristenlivsrelevans og av allmenn interesse, gode penner, spennende perspektiver og fravær av A4-betraktninger. Menighetsbladet er derimot mindre egnet som debattarena, pga lange intervaller mellom hvert nummer.
- Kommentarestoffet er viktig. I marsnummeret skrev jeg om kunsten i en kirke i Tromsø og ble vekket opp av en telefon fra kunstneren klokken sju om morgenen og han skjelte meg ut. Han var ikke fattig på ord. Det synes jeg var helt greit. Den samme kommentaren, som altså ble skrevet i mars, førte til en heftig debatt i et 17.mai-besøk. Kor ofte skjer det at en kommentar i et menighetsblad i mars fører til en heftig debatt 17.mai?
- Vi har fast kommentar på fast plass i bladet. Kommentaren kan inneholde både kritikk og korrigerende tanker, men må også da være positiv med tanke på kristenlivet og kirken

Hvordan stiller du deg til følgende påstander?

8) ”Leserne er stort sett ikke interessert i stoff fra lokalmenigheten”

(kryss av): helt enig 1 litt enig 1 litt uenig 1 helt uenig 1111111

9) ”Menighetsbladet bør ha annet stoff enn det kirkelige stoffet”

(kryss av): helt enig 1111111 litt enig 11 litt uenig 1 helt uenig

Noen menighetsblader har bare stoff fra det kirkelige liv. Andre har mindre eller større mengder av annet lokalt stoff. Disse to spørsmålene er tatt med for å undersøke litt om hvilken holdning redaktørene har til dette. Som det framgår av svarene på spørsmål 9 er alle ikke-profesjonelle helt enige i at menighetsbladene bør ha annet stoff enn det kirkelige. Blant de profesjonelle journalister er svarene mer spredt.

Spørsmål 8 prøver å finne ut noe om begrunnelsen for å ha med annet stoff enn det kirkelige. I utgangspunktet kan det tenkes at en slik begrunnelse er at redaktøren tenker at folk flest ikke er interessert i stoff fra det lokale kirkelige livet. Så kan redaktøren videre tenke at menighetsbladet må ha en del annet stoff for å øke interessen for bladet. Og når folk leser det andre stoffet kan det jo hende at de får med seg litt av det kirkelige stoffet også. I utgangspunktet vil det ikke være noe galt med en slik tenkning. Men svarene på spørsmål 8 tyder ikke på at redaktørene tenker at folk flest ikke er interessert i kirkelig stoff. Det vil vel heller aldri finnes et fasitsvar på om folk flest er interessert eller uinteressert i stoff om kirkelige spørsmål. Et aspekt ved dette er jo også hvordan stoffet fra det kirkelige livet blir laget. Stoffet fra dette området i livet kan lages slik at det interesserer og engasjerer folk flest, og det kan på den andre side lages slik at det er få som blir fenget av det.

10) ”På kommentarplass kan redaktøren av menighetsbladet i prinsippet kunne skrive hva hun/han vil”

(kryss av):helt enig 1111111 litt enig 1 litt uenig helt uenig 11

Kommentar- og debattstoff i et menighetsblad er et litt kinkig emne i praksis. I prinsippet er det jo slik at den ansvarlige redaktør på kommentarplass kan skrive hva hun/han vil. Noen

menighetsblader, som for eksempel KirkeNytt for Tromsø, er redigert etter Redaktørplakaten, der dette prinsippet blir fastslått. Men for et menighetsblad kan virkeligheten i praksis fortone seg en smule annerledes enn de teoretiske prinsipper skulle tilsi. Dette er en virkelighet som alle publikasjoner for ideelle organisasjoner deler med menighetsbladene. For slike publikasjoner vil det være visse overordnede mål og det er ikke alltid en helt fri kommentar- og debattvirksomhet vil være like hensiktsmessig i forhold til dette formålet. Fordi de fleste menighetsblader utkommer relativt sjeldent, egner de seg i utgangspunktet dårlig som debattorganer.

11) ”Den klassiske andakten bør kuttes ut til fordel for andre måter å presentere det oppbyggelige stoffet på”

(kryss av): helt enig 111 litt enig 111 litt uenig helt uenig 1111

12) ”Jeg skulle gjerne brukt mer tid på arbeidet med menighetsbladet”

(kryss av): helt enig 111 litt enig 11 litt uenig 11 helt uenig 111

Dette spørsmålet prøver å få fram litt om opplevd arbeidsinnsats og indirekte litt om motivasjon. Enkelte av dem som krysset av på helt uenig på denne påstanden forklarte det med at de allerede nedlegger et så omfattende arbeid med menighetsbladet at det ikke vil være mulig å gjøre stort mer.

Motivasjon er et viktig emne når det som i denne undersøkelsen blir fokusert på dem som lager menighetsbladene. Noen menighetsråd har vært heldige og har fått engasjert personer som brenner etter å få formidlet budskapet fra den lokale menighet til folket i lokalsamfunnet gjennom menighetsbladet. Andre menighetsråd er ikke så heldige. De må finne nødløsninger for i det hele tatt å få utgitt et menighetsblad. Da blir det ofte en av prestene eller en annen ansatt i menigheten som må ta dette ved siden av den jobben de egentlig skal gjøre. Når de opplever arbeidet med menighetsbladet som noe de kan lite eller ingenting om og de aller helst ønsker å bruke tiden de må arbeide med menighetsbladet til helt andre ting, sier det seg selv at motivasjonen blir dårlig. Og det blir som oftest det menighetsbladet som havner i postkassene til folket i lokalsamfunnet også. I slike situasjoner velger noen menighetsråd heller å la være å utgi et menighetsblad i en periode enn å utgi et dårlig menighetsblad.

13) ”Utgivelsen av menighetsbladet er en av de viktigste oppgavene i lokalmenigheten”

(kryss av): helt enig 11111111 litt enig litt uenig 11 helt uenig 1

14) ”Menighetsrådet viser interesse for og støtter meg aktivt i mitt arbeid som menighetsbladredaktør ”

(kryss av): helt enig 1111 litt enig 1111 litt uenig 11 helt uenig

15) ”Staben i menigheten viser interesse for og støtter meg aktivt i mitt arbeid som menighetsbladredaktør”

(kryss av): helt enig 11111 litt enig 11111 litt uenig helt uenig

16) ”Jeg får gode tilbakemeldinger fra folk i menigheten”

(kryss av): helt enig 111111111 litt enig 1 litt uenig helt uenig

Spørsmålene 14, 15 og 16 prøver å måle noe av den støtte menighetsbladredaktørene opplever at de får fra henholdsvis menighetsråd, stab og folk i menigheten. Svarene kan tyde på at støtten er minst der den skulle vært størst. Menighetsrådet (eller Kirkelig Fellesråd) er som regel utgiver av bladet og redaktørens ”arbeidsgiver”. Man skulle da kanskje forvente at støtten fra menighetsrådet var størst og at støtten ble mindre fra stab og folk i menigheten siden de har mindre ansvar. For en som selv har arbeidet med menighetsblad i mange år er svarene fra redaktørene helt i tråd med min egen erfaring. Menighetsrådet bryr seg vanligvis svært lite om menighetsbladet. Det er bare når redaktøren sier opp sitt verv og menighetsrådet må finne en ny person til å overta som redaktør at engasjementet blir større i en periode.

17) ”Det er positivt at flere menighetsblad i nabomenigheter blir slått sammen”

(kryss av): helt enig 111 litt enig 1 litt uenig 1 helt uenig 11111

Bakgrunnen for spørsmål 17 er at enkelte steder i landet har to eller flere menighetsblader i samme prosti slått seg sammen. Hensikten med slike sammenslåinger er ofte å få frigjort ressurser til å utgi et bedre blad. Bladene kan da bli bedre og mer slagkraftige. Enkelte steder har man etter slike sammenslåinger kunne ansette eller engasjere profesjonelle journalister og layoutfolk i større eller mindre prosentstillinger til å ta jobben med å lage menighetsbladet. En tankegang kan være at det er bedre å utgi et godt felles menighetsblad for et større område enn seks dårlige for hvert av de ulike menighetene. Et menighetsblad er et lokalt blad. Et spørsmål som oppstår i forbindelser med sammenslåinger er om det lokale preget taper på et slikt grep. Et hovedargument for de som er imot slike sammenslåinger er gjerne nettopp dette, at bladet

dermed vil miste sitt preg av å være et lokalt blad for den lokale menighet. Det er nok en slik oppfatning som blir uttrykt blant de som har erklært seg uenige i påstanden i spørsmålet. Det er ulike måter å lage et slikt sammenslått blad på. To av dem kan vi kalle Tromsø-modellen og Fana-modellen. I Tromsø-modellen er det egne sider med lokalstoff fra hver av de menighetene som er gått sammen om utgivelsen av det felles menighetsbladet. Alle sidene blir trykt i alle eksemplarene som blir utgitt. Fana-modellen er annerledes. Der er halvparten av stoffet i menighetsbladet fellesstoff som blir trykt i alle eksemplarene som blir distribuert. Den andre halvparten er stoff som kun blir laget for og trykt i bladene som blir distribuert til leserne i den enkelte menighet. Forsiden er et eksempel på en side som er forskjellig i bladene som blir distribuert i de ulike menighetene. Hvert av de opprinnelige bladene har dermed også beholdt sitt gamle navn.

Lunde (1965) har påpekt at menighetsbladet er et lokalt blad som kjenner den lokale menighetens særpreg. ”De lokale forhold i de ulike menigheter er meget ulike, og menighetsbladet må bære preg av lesernes spesielle situasjon. Det er forskjell på bymiljøer og bygdemiljøer, forskjell på industristeder og fiskevær. Disse forskjellene vil naturligvis også prege menighetsbladene. Derfor er det viktig for bladets opplegg at redaktøren best mulig kjenner forholdene på stedet, og menneskene som bor der, deres hverdag og helg, deres problemer og levemåte”.

18) ”Jeg ville se det som ønskelig at det var et nettverk for erfaringsutveksling for menighetsbladredaktører på regionalt kirkelig nivå”

(kryss av): helt enig 11111111 litt enig 1 litt uenig 1 helt uenig

19) ”Jeg ville se det som ønskelig at det var et nettverk for erfaringsutveksling for menighetsbladredaktører på sentralt kirkelig nivå”

(kryss av): helt enig 111 litt enig 11111 litt uenig 11 helt uenig

Spørsmålene 18 og 19 ønsker å kartlegge redaktørenes opplevde behov og ønsker om et nettverk for erfaringsutveksling på henholdsvis regionalt og sentralt kirkelig nivå. Svarene viser at det blant redaktørene er et utbredt ønske om et slikt nettverk på regionalt nivå. Ønsket om et tilsvarende nettverk på sentralt nivå er en del mindre. Dette er naturlig ut fra menighetsbladenes karakter av lokalt blad.

Det kunne være en oppgave for bispedømmekontorene å innfri et slikt ønske om et regionalt nettverk for menighetsbladredaktører. Et problem er at bispedømmekontorene i Norge ikke

har prioritert informasjonsarbeid i den grad at de har ansatt egne medarbeidere på dette felt. I folkekirken i Finland er informasjonsarbeid prioritert på en langt sterkere både på bispedømme- og prostiplan. En oppgave for en informasjonskonsulent på et bispedømmekontor i Norge kunne være å kurse og inspirere menighetsbladredaksjonene i bispedømmet.

På sentralt kirkelig hold er det ansatte som driver informasjon i Kirkens Informasjonstjeneste. De kunne få som oppgave å utarbeide håndbøker for redigering av menighetsblader. Som et strakstiltak for å etablere et nettverk for menighetsbladredaktører kunne Kirkens Informasjonstjeneste etablere og drive en liste for elektronisk post på internett etter mønster fra normedia-listen som norske journalister har. Her kan deltakerne be om og utveksle alt fra tips om gode og billige trykkerier og problemer med dataprogrammer som Photoshop og Indesign til å drøfte både etiske og journalistiske spørsmål i forbindelse med menighetsbladutgivelsen.

20) ”Det er en klar sammenheng mellom kvaliteten på menighetsbladet og menighetens økonomi”

(kryss av): helt enig 11 litt enig 111 litt uenig 1 helt uenig 1111

Hasle (1985) skriver at en rekke menigheter bruker titusener av kroner fra menighetskassen til å dekke underskuddet på et menighetsblad som knapt nok de mest trofaste kirkegjengere gidder å lese. Han nevner også de positive effekter et godt menighetsblad kan ha.

”Erfaringene viser at et godt og lesverdig blad også raskt fører til en radikalt bedre økonomi. Når de fleste, i stedet for de færreste, leser bladet, vil gaveinntektene øke og forretninger og andre oppfatter bladet som et interessant annonsemedium. Enkelte menigheter har fått et ”problem” med hva de skal bruke overskuddet på menighetsbladet til”, skriver Hasle.

De fleste redaktørene tror ikke helt på automatikken i Hasles påstand på dette felt. Men det er også klart at et menighetsblad aktivt og bevisst kan brukes til innsamling for ulike tiltak i lokalmenigheten. Så godt som alle menighetsblad har et opplegg med ilegg av en giroblankett for frivillig betaling av bladpenger og gaver til menighetsbladet. Slike blanketter kan også brukes for andre formål og satsinger i menigheten.

21) ”Menighetsbladet er vår menighets eneste satsing på informasjons- /kommunikasjonssektoren”

(kryss av): helt enig 1111 litt enig 1111 litt uenig 11 helt uenig

22) ”Menigheten kan nå bedre ut til kirkemedlemmene gjennom andre kanaler enn det tradisjonelle menighetsbladet ”

(kryss av): helt enig litt enig litt uenig 111 helt uenig 1111111

23) ”Et godt menighetsblad kan bidra til å skape et mer positivt bilde av kristendommen blant folk flest ”

(kryss av): helt enig 1111111111 litt enig litt uenig helt uenig

24) ”Et dårlig menighetsblad kan bidra til å skape et mer negativt bilde av kristendommen blant folk flest”

(kryss av): helt enig 111111 litt enig 111 litt uenig helt uenig 1

Spørsmålene 23 og 24 er ment å belyse et forhold som er kommet fram i debatten om menighetsbladene. Lunde (1965) reiste spørsmålet om hvilket inntrykk folk får av kirken når de leser menighetsbladet. Han svarte selv på denne måten: ”Tusener i by og bygd får inntrykk av noe dødsens kjedelig, humørløst og tilbakelagt. Det fins menighetsblad som ved sin pure eksistens skaper likegyldighet og motvilje mot alt som har med kirke og kristendom å gjøre. Men flere og flere får i dag, gjennom menighetsbladene, øynene opp for at kirken vil dem vel, at de troende har en trygghet og glede og et fellesskap som de selv ofte savner, og en hjertevarmende medmenneskelighet som de gjerne skulle komme mer i kontakt med.”.

Jon A. Hasle skrev i 1985 studieheftet ”Bedre menighetsblad”. Hvorfor skal vi i det hele tatt lage et menighetsblad, er et spørsmål han stiller. Han skriver at svaret på dette spørsmålet ikke nødvendigvis er positivt.

- Vi skal heller ikke se bort fra at et kjedelig menighetsblad faktisk kan ha negativ effekt. Det signaliserer at menighet og kristendom er noe kjedelige greier, lite å bry seg om for moderne, livslystne mennesker, skiver Hasle.

En slik tanke - at et godt og interessant menighetsblad kan føre til et positivt syn på kirke og kristendom, mens et dårlig og kjedelig menighetsblad kan skape motvilje og ha en negativ effekt – kan vi etter dette kalle Lunde/Hasle-hypotesen. Vi bruker ordet hypotese fordi de to forfatterne ikke har dokumentert at det virkelig forholder seg slik de hevder. Mens Lunde uttrykker seg ganske kategorisk om at det virkelig forholder seg slik som denne hypotesen tilsier, er Hasle mer antydende og forsiktig i sine formuleringer.

I intervjuene med menighetsbladredaktører, som er en del av Sunniva-prosjektet, er spørsmål om troen på en slik hypotese reist i to påstander som redaktørene blir bedt om å si seg enig eller uenig i. Svarene på spørsmål 23 er det eneste i undersøkelsen der alle redaktørene uttrykker samme syn. Alle er av den oppfatning at et godt menighetsblad kan skape et mer positivt bilde av kristendommen blant folk flest.

Strand/Storrusten (1977) påpeker at det er et generelt trekk at de fleste mennesker sterkt overdriver massemedias evne til å påvirke mennesker. Massemediene virker heller forsterkende enn forandrende, skriver de. Det blir også vist til kommunikasjonsteorier som de betegner som injeksjonsmodeller. Tanken bak slike modeller er at avsenderen sprøyter (injiserer) en melding inn i mottakeren slik en lege setter en sprøyte på en pasient for å oppnå en bestemt effekt.

Dahl (2003) setter slike tanker i forbindelse med den såkalte prosesstradisjonen innen kommunikasjonsteoriene. Det har vært reist kritikk mot denne kommunikasjonsmodellen fordi den overvurderer avsenderens mulighet for å kontrollere hvilken melding mottakeren til syvende og sist mottar. I den såkalte semiotiske tradisjonen blir mottakerne sett på som aktive meningsskapere i forhold til det budskap de blir eksponert for. De meninger som mottakerne skaper har avsenderen liten kontroll over. Ifølge denne tradisjonen er kommunikasjon en fellesskapshandling. Dahl forklarer en interkulturell kommunikasjonsprosess ut fra den såkalte kulturfiltermodellen. Etter denne modellen har mottakeren "koder i bakhodet" som hun eller han aktivt bruker til å aktivt tilskrive mening til det mottatte budskap.

Rent praktisk kan en tenke seg at en mottaker som på forhånd har et negativt bilde av kirke og kristendom i sitt hode får dette bekreftet for seg selv når vedkommende mottar et menighetsblad som blir oppfattet som grått og kjedelig.

På samme måte som det her blir snakket om injeksjonsmodeller kan en kanskje også snakke om immunitetsmodeller? En mottaker av et menighetsblad kan ha fått et negativt bilde av kristendom og mener ut fra det at han vet hva kristendom er. Når han så gjennom for eksempel et menighetsblad blir servert et helt annet bilde av hva kristendom egentlig er, kan det tidligere fastgrodde synet gjøre ham immun mot denne nye forståelsen av hva kristendom er.

Ifølge Dahl er det ikke bare et saklig innhold som blir formidlet i en kommunikasjonsprosess. I tillegg til innholdskommunikasjonen foregår det samtidig en relasjonskommunikasjon. Samtidig med innholdet kommuniserer avsenderen tegn eller signaler om sin relasjon til mottakeren. For de som arbeider med menighetsblader er dette særdeles viktig å være bevisst

på. Johnson (1965) var opptatt av at menighetsbladet skal holde en inkluderende tone overfor leserne. ”Vi skriver til folk om deres eget anliggende og deres egen menighet. Det er ikke bare hva som sies, men hvordan det sies som er viktig”, skrev han. Johnson betegner en menighet som et ”samlingssted for syndere”. Det er snakk om mennesker som innser at overfor Gud er de syndere som er helt avhengig av Guds nåde gjennom frelsen i Jesus Kristus. Hvis det gjennom for eksempel et menighetsblad blir sendt tegn i relasjonskommunikasjonen i form av ordvalg som virker ekskluderende på mottakerne blir det feil i forhold til en slik teologi og kommunikasjonsteori.

25) ”Jeg har til hensikt å lage et menighetsblad for alle som bor i menigheten”

(kryss av): helt enig 1111111111 litt enig 1 litt uenig helt uenig

26) ”Med tanke på redigeringen av menighetsbladet ønsker jeg å prioritere de som ikke er faste kirkegjengere”

(kryss av): helt enig 111 litt enig 11111 litt uenig helt uenig 11

Lunde (1965) skrev at menighetsbladet skulle redigeres slik at det stoff som interesserer de likegyldige, fikk den beste plassen. Hele anretningen skulle preges av omtanke for de kirkefremmede, skrev han.

Svarene kan oppfattes slik at redaktørene vektlegger at menighetsbladet skal lages for alle i menigheten, ikke bare for de såkalte kirkefremmede.

Innholdsanalyse

Gjengivelsen av innholdet i menighetsbladene er ikke helt fullstendig. I denne sammenheng er det plukket ut det stoffet som er mest interessant i forhold til det å prøve å finne kriterier for det gode menighetsblad.

Kyrjeklokka – Kyrkjelydsblad for Hornindal, Innvik og Stryn

Redaktør: Gunnar Nygjerd

Analysert og vurdert nr. 1 -2005 og delvis noen flere.

Redaktøren er pensjonert journalist i Bergens Tidende. I et intervju med avisen Dagen uttaler Nygjerd at det å redigere et menighetsblad er en jobb for Gud. I det samme intervjuet sier han om menighetsbladene:

- Blada er ein fenomenal informasjonskanal som Kyrkja ofte ikkje er bevisst på. Til saman når dei norske kyrkjelydsblada ut til fleire millionar menneske.

I intervjuet med menighetsbladredaktører som er en del av Sunniva-prosjektet uttaler Nygjerd om formålet med å utgi Kyrkjeklokka:

- At gudelege og ugudelege kan oppdage, og bli nysgjerrige på, at kyrkje og kristendom er eit interessant område med perspektiv for liv og evighet.

Målgruppa definerer han som "alle – ifrå misjonsfolk til satanistar"

Om hva som er det mest verdifulle stoffet i menighetsbladet, svarer han: "menneske, ikkje nødvendigvis superkristne, som kan fortelle at kristendommen har gitt dei positive følelser og impulser for livet totalt sett.

Kyrkjeklokka blir fulldistribuert til alle husstander i de tre prestegjeldene. Samlet opplag er rundt 3.000. Det er farger på førsteside, midtsidene og sisteside. Bladet har ingen annonser. Førstesiden av Kyrkjeklokka er laget etter mønster av en avis og har korte henvisninger til artikler inne i bladet.

Andakten er fast plassert på side 2. Det er lokale skribenter og fast lokal illustratør. Nr. 1 utkom kort tid etter flodbølgekatastrofen i Sørøst-Asia. Andaktsskribent Gunnhild Bergset skriver under tittelen "Gud tok straffa på seg" om menneskers tanker om Gud etter en slik katastrofe: "Frå rike og fattige menneske med bakgrunn i ulike religionar steig det opp klagerop og fortvila skrik: Kva var GUD då flodbølgja ramma strendene i Sør-Aust-Asia?" På side 2 er det også fast plass til spalten "Mitt bibelvers", der folk i lokalmiljøet skriver etter tur.

Midtsidene er viet et intervju med Hildegunn Støve (41) fra Stryn. Hun har mistet sønnen sin Mario (19), som tok sitt eget liv. I intervjuet med tittelen "Mamma vil møte Mario" forteller Hildegunn Støve åpent om hvordan hun prøver å finne nytt fotfeste i livet etter denne tragiske hendelsen. Hun forteller om sine tanker om Gud og om evigheten. Intervjuet er skrevet av Gunnar Nygjerd. Nederst på siden er det gjengitt et dikt som Hildegunn Støve har skrevet til Mario .

På side 5 er redaktørens lederkommentar fast plassert. Det er også en liten minileder. I nr. 1 er tittelen på lederen: "Tsunami over livet".

Kyrkjeklokka har flere faste lokale spaltister. "Tanker langs vegen." er skrevet av Jon Ytrehorn, som er sogneprest i Hornindal. Han skriver poengtert og artiklene har en journalistisk tilnærming i tittel og ingress som straks fanger lesernes interesse.

Bladet har også en fast spørsmålsspalte der redaktøren stiller spørsmål og en av de lokale prestene svarer. I nr. 1 lyder spørsmålet: ”Nokre menneske har hevda at katastrofen i Asia er Guds straffedom mot menneske. Er Gud så ”grusom”?

Resten av plassen i bladet er viet lengre og kortere artikler som alle tar utgangspunkt i lokale mennesker som gjør noe og som forteller om sine tanker om Gud og kristendom. Bladet har ikke noe stoff som ikke har noe med kirke, tro eller kristendom å gjøre.

På midtsidene satser Kyrkjeklokka på å ha lengre intervju med personer i lokalmiljøet. I et nummer (nr. 5 – 2004) er det et intervju med tidligere stortingsrepresentant Leiv Blakset. – Eg har hatt mang ei god gudsteneste ute i naturen. Sjølv det spinkle strået er eit spor av Guds allmakt, sier han. I intervjuet stiller redaktøren spørsmålet: - Du har fått kreft? Og Blakset svarer blant annet. – Perspektivet endra seg då eg fekk diagnosen. Eg har ikkje meldt meg ut av det pulserande livet. Men eg har fått eit utvida perspektiv. Dei konkrete oppgåvene er blitt mindre viktige, livet i familien viktigare – kona, borna, svigerborna og dei seks barneborna. Eg tenkjer heller ikkje så langt inn i framtida som før, men legg meir vekt på dagen i dag, livet her og no.

I nr. 6 – 2004 er det intervju med titlene ”Soul-dronning med kveldsbøn” – om Jorun Irene Erdal fra Oppstryn og ”Amputerte begge beina – Helga (84) smiler frå rullestolen”.

Å være ateist og aktiv i Human-etisk Forbund er ikke en diskvalifikasjon for å bli intervjuet av Gunnar Nygjerd på midtsidene i Kyrkjeklokka. I nr. 3- 2005 blir Torild Mikalsen Nedreberg intervjuet. Hun gir sine tips om hvordan kirken kan skape en bedre gudstjeneste. Intervjuet begynner slik: ”Eg trur ikkje på Gud, eg er ikkje kristen og har ikkje vore på ei vanleg gudstjenestre på 35 år...Er det ikkje fælt?”

Det er lærerikt å se hvordan Kyrkjeklokka refererer fra de mer interne samlinger for kjernen i menigheten. På slike samlinger, som årsfest eller medarbeidersamling, blir iblant trofaste medarbeidere hedret. Da er det nettopp disse hedrede medarbeidere bladet fokuserer på i tekst og bilde. Ingenting av det mer interne som skjedde på disse mer interne samlingene blir omtalt i menighetsbladet.

Tre pensjonister som har hatt jobb med å låse opp og igjen Loen kirke i turistsesongen blir takket av lederen av menighetsrådet. I menighetsbladet blir dette omtalt under den folkelige og interessevekkende tittelen: ”Spekekjøtt for jobben i kyrkja!”

Redaktøren er aktiv for å få prestene til å skrive om tema som han opplever som aktuelle. I nr. 2 – 2004 skriver de to sokneprestene på oppfordring fra redaktøren om temaet ”Nattverden er ikkje eit premiebord”.

Kyrkjeklokka må helt klart være et av de beste menighetsbladene som blir utgitt i Norge.

Den store styrken er stoffet om mennesker i lokalmiljøet som forteller om skjellsettende hendelser i deres liv eller om ulike aktiviteter de er/har vært engasjert i.

Her blir det lokale liv i menigheten formidlet på en profesjonell journalistisk måte. Alltid er det fokus på kirke og kristendom. Det hadde vært ønskelig at Kyrkjeklokka ble lagt ut på internett, for eksempel som pdf-filer på www.menighetsblad.no slik at andre menighetsbladredaktører kan lese det og bli inspirert.

KirkeNytt for Tromsø

Redaktør Svann A. Nielsen

Vurdert nr. 1 mars 2005

KirkeNytt er et felles menighetsblad for de fem Tromsø-menighetene Domkirken, Elverhøy, Kroken, Grønnåsen og Tromsøysund. Kirkelig Fellestråd er utgiver av bladet. Det vurderte nummeret er på 24 sider i A4-format. 2 ½ side er fylt av annonser. Det er firefarger på alle sidene. Bladet har bare stoff fra det kirkelige liv.

Førstesiden har ett hovedoppslag: Kamp mot menneskehandel. Dette er en henvisning til en sak over to sider inne i bladet og den går på en innsamlingsaksjon Kirkens Nødhjelp skal ha i Tromsø.

På førstesiden er det sju mindre henvisninger til andre saker inne i bladet

Forsiden er profesjonelt laget som en moderne avisside som virker som et utstillingsvindu for de viktigste sakene inne i bladet.

Side 2 er leder- og kommentarsiden. Mye å gjøre, er tittelen på lederartikkelen. Den som i dette tilfellet får mye å gjøre er den nye domprosten i Tromsø, Herborg Finnset Heiene, som det er et lengre intervju med et annet sted i bladet. Av en eller annen grunn er det ikke førstesidehenvisning til det intervjuet.

Redaktøren skriver friskt i sin leder. Han skriver blant annet: "Derfor må hun ta initiativ i forhold til et meget svakt og uprofesjonelt Kirkelig Fellestråd". Det er nettopp Kirkelig Fellestråd som er utgiver av KirkeNytt!

Kommentaren med tittelen: Kunst-skandale i Kroken? er også skrevet av redaktøren.

Bakgrunnen er at det skal bygges ny kirke i Kroken og redaktøren skriver at det "ligger an til en ny skandale i det kirkelige Tromsø" når det gjelder den kunstneriske utsmykningen av dette kirkebygget. Den forrige skandalen på dette felt er ifølge redaktøren Grønnåsen kirke, det så langt siste kirkebygget i Tromsø. Om dette kirkebygget skriver han: "Grønnåsen kirke er det fattigste vi har i kunstnerisk forstand, et sterkt bevis på den manglende forståelsen for kunstens betydning, for sammenhengen mellom kunst og tilbedelse, kunst og refleksjon. For

dette handler ikke bare om fattige kommuner, det handler også om en fattig kirke, en kirke fattig på ånd og forståelse for sitt eget åndelige vesen”.

Kommentarstoffet i KirkeNytt for Tromsø er det mest frittalende jeg har sett blant de undersøkte menighetsbladene. Redaktøren skriver også med stor innsikt og går ikke av veien for å trække noen på tærne. Han setter gjennom sine kommentarer og intervjuer et sterkt og tydelig preg på bladet.

Side 3: ”Guds vårtegn” er tittelen på påskeandakten skrevet av domprosten i Tromsø, Herborg Finnset Heiene. På denne siden er det også en fast stolpe fra sidetopp til sidebunn med navn og kontaktinformasjon for menighetsbladet. Det blir her slått fast at bladet blir produsert i tråd med Redaktørplakaten og Vær varsom-plakaten.

Side 4 og 5: Herborg Finnset Heiene, den nye domprosten i Tromsø, blir intervjuet av redaktør Sverre A. Nielsen. Tittelen er: Samboere bør gifte seg – homofile partnere bør få være prester. Etter en innledning som blant annet inneholder en presentasjon av den nye domprosten, går artikkelen over til et intervju der både spørsmålene og svarene blir gjengitt i teksten.

Intervjuet med den nye domprosten er gjennomført som intervju slik en profesjonell journalist i en avis ville gjort det.

Side 6: Siden er viet stoff fra Tromsøysund og Ullsfjord. I en bred spalte fra topp til bunn er det navn, telefonnumre og epostadresser til de ansatte i prestegjeldet.

Løslatt, og hva så? er tittelen på en artikkel om en menighet i Arkangelsk som ønsker hjelp fra Tromsøysund menighet til å starte et rehabiliteringstilbud til unge gutter i et fengsel.

Side 7: Fra Ishavskatedralen til ”HUSET” er tittelen på en artikkel om en tidligere prest i Ishavskatedralen som driver et ettervernsenter for rusmisbrukere i regi av Kirkens Sosialtjeneste.

På denne siden er det også en spalte om de faste tilbudene for barn, ungdom og voksne i Tromsøysund.

Side 8 og 9: en artikkel om fasteaksjonen til Kirkens Nødhjelp i Tromsø tar det meste av plassen på de to sidene. Det er et stort bilde av tre kvinner som står sentralt i aksjonen. Det framgår at konfirmantene har gått dypere inn i problematikken rundt den saken som pengene fra aksjonen skal gå til, nemlig bekjempelse av menneskehandel. Det er også en artikkel med Kirkens Nødhjelp som oppgitt kilde om menneskehandel.

På dobbelsiden er det en egen artikkel om en av de tre kvinnene bak aksjonen, Hilde Kristine Hanssen, som blir presentert som Kirkens Nødhjelps ansikt i nord.

Side 10 og 11 er sider for Grønnåsen menighet. Hovedartikkelen på side 10 har tittelen "Påskan i Jerusalem, Grønnåsen og NRK" og er skrevet på bakgrunn av at Grønnåsen menighet er valgt ut som årets påskekirke i NRK.

"Hva er et menneske verd? Storlørdag i Grønnåsen" er tittelen på hovedoppslaget på side 11. Det er en reportasje om et konfirmantopplegg i forbindelse med fasteaksjonen. På de to sidene er det også notiser om arrangementer i menigheten.

Side 12 og 13: "Et møte med Hunan i Kina" er tittelen på en lengre artikkel der familien Meyer fra Tromsø forteller om sitt møte med bibelskolen i Hunan. Menigheter i Tromsø har i mange år hatt denne bibelskolen som et misjonsprosjekt. Oldeforeldrene til de tre barna i familien var misjonærer i Hunan. I artikkelen forteller familien om sine opplevelser i Hunan. Det er en egen faktaboks om Jane Yao, rektor for bibelskolen i Hunan.

Side 14 er siden for Kroken menighet. Hovedoppslaget handler om en frivillighetsfest i Kroken menighet. Det er også en spalte om faste aktiviteter i Kroken menighet.

Side 15 har en artikkel om at Tromsø får penger til trosopplæring og et kort referat fra en gudstjeneste med Sindre Eide fra Kirkelig Pedagogisk Senter (tidligere IKO) der det ble sunget fra Sindre Eides sangbok Syng Håp.

Side 16 er viet stoff fra Domkirken menighet. Det er en artikkel om korsvandring i Tromsø og en artikkel om Sigrid Bøckmann, som blir presentert som "en aktiv overskuddspensjonist" og "en erfaren ressurs i Domkirken".

På side 17 er det en artikkel om en ny døpefont i Domkirken. Resten av side 17 og sidene 18-19 er annonsesider. På side 20 og 21 er det under overskriften Casualia navn på døpte, vigde og døde i de fem menighetene som har det felles menighetsbladet.

Side 22 er et intervju med konstituert kirkeverge Arne Sundheim. KirkeNytt holder seg også med et eget kirkekryssord, som er plassert på side 23.

Sistesiden: 47 påskegudstjenester i Tromsø og en oversikt over gudstjenestene i de ulike kirkene i Tromsø dag for dag fra palmesøndag til 2. påskedag.

KirkeNytt fremstår som et fyldig magasin laget på en profesjonell journalistisk måte.

Talefoten, Grefsen menighet, Oslo

Redaktør Knut A. Brandal

Vurdert utgave: februar 2005

Med sine 36 sider i A4-format fremstår Talefoten straks som et fyldig og imponerende magasin. Bladet er en kombinasjon av bydelsavis for Grefsen bydel og menighetsblad for

Grefsen menighet. Bortsett fra at det i bladlogoen står "Kontaktorgan for Grefsen menighet" er det ingenting ved forsiden i dette nummeret som skulle tyde på at dette er et menighetsblad. På forsiden er det tre saker, alle utstyrt med foto/illustrasjon. Hovedoppslaget er en anmeldelse av årets revy på Grefsen videregående skole. Under dette hovedoppslaget er det to mindre saker – et om Niva som regner med å flytte fra Brekke neste sommer og et om hvem som skal få Go'foten-prisen 2005.

Vi vil holde det ikke-kirkelige stoffet utenom den videre gjennomgang av stoffet i bladet. Men før vi gjør det vil vi gi uttrykk for den drømmeposisjon det må være for et menighetsblad også å være en bydels-/eller bygdeavis. Redaksjonen i Talefoten dekker for eksempel møtene i bydelsutvalget og orienterer sine lesere bredt om alt av nyhets- og kulturell interesse i bydelen.

Som bydelsavis bygger Talefoten allianser med folkelige grupperinger og frivillige organisasjoner i bydelen. I dette nummeret er det for eksempel en helside der historielaget for Grefsen, Kjelsås og Nydalen orienterer om sitt vårprogram. På samme måte har Kjelsås Idrettslag to sider inne i bladet til det som blir kalt Kjelsåsposten. Talefoten har åtte etterfølgende sider med annonser bak i bladet, ved siden av en del annonser også på andre steder i bladet. Talefoten har også en egen givertelefon der folk kan ringe et oppgitt nummer og dermed gi 100 kroner til bladet.

På side 2 er det en betraktning – fotnote – denne gangen med tittelen "Alltid er det soloppgang", skrevet av redaksjonsmedlem Ivar K. Iversby.

Side 4 har to kirkelige saker, først en sidetopp om en ny tjenesteordning for prester, som her er vinklet med at Grefsen menighet nå må dele sine prester med andre menigheter i prostiet. Lenger nede på siden er det en artikkel med foto om et populært formiddagstreff på Kjelsås bedehus.

Troen i tiden er en fast spalte i bladet der skribentene skriver om sider ved den kristne tro i våre dager. I dette nummeret skriver Astrid Birgitte Eggen, som er forsker ved Universitetet i Oslo og nestleder i Grefsen menighetsråd om "Gudstjenesten, Hvilen og Selvførelsen".

På side 11 er det en artikkel om et opplegg for vandring på kirkegården. På side 13 er det en artikkel om "Mission Aviation Fellowship" – "Misjonens flyvende hjelpere", uten at den er nærmere lokalt forankret. Artikkelen er skrevet av redaksjonsmedlem Sverre Tinnå, som blant eldre tv-seere vil være kjent som teologen som var programleder for mange av de religiøse programmene i NRK for noen tiår tilbake.

Hinduistiske Jesus-profetier blir fortiet er tittelen på en artikkel skrevet av Jon Andreas Hasle.

Et lite under i Grefsen kirke er tittelen på en kort reportasje med bilde fra en familiegudstjeneste der kapellan Hanne Elstrøm ”tryller fram” boller til alle barna som en illustrasjon på at Jesus gjorde vann til vin under bryllupet i Kana.

Under overskriften ”Orgelhyl på julaften” blir det gitt en forklaring på nettopp hylene fra orgelet i Grefsen kirke på julaften.

I dette nummeret av Talefoten er det en fotoreportasje fra et formiddagstreff i Kjelsås bedehus der Ingrid og Finn Magelssen ”vartet opp med tale, sang og egne dikt”. Det er også en artikkel med bilde om en aksjon Bibelselskapet har gående for å skaffe rimelige nytestamenter til mennesker i noen av de tidligere Sovjet-republikkene. Selv om dette er en landsdekkende aksjon om å være med og subsidiere nytestamenter til disse landene, blir det i artikkelen vist til at utfordringen gikk til Grefsen menighet på bibeldagen 23. januar Dette er jo en grei måte å forankre en sak lokalt på. Flere landsomfattende organisasjoner, ikke minst Kikens Nødhjelp, har gjennom mange år sendt stoff til menighetsbladene, blant annet i forbindelse med fastaksjonene. Å trykke slike pressemeldinger ubearbeidet i et menighetsblad bryter med bladets lokale særpreg. Da er det langt bedre å flette inn opplysninger i artikkelen om hvordan og når aksjonen skal gjennomføres i den lokale menighet, noe for øvrig Kirkens Nødhjelp har oppfordret redaksjonene i menighetsbladene til å gjøre.

Bladet har en større reportasje fra et adventsarrangement i Nordberg kirkestue for funksjonshemmede i Grefsen og Nordberg menigheter.

I bladet er det faste spalter med navn på døpte, døde og viete i Grefsen menighet. På sistesiden er det en kirkekalender med opplysninger om gudstjenestene i kirken de kommende seks søndager. På denne siden er det også kontaktinformasjon for de ansatte i menigheten. Det er også et fotografi av en samlet stab og i bildeteksten står hver enkelt oppført med navn og stillingsbetegnelse.

I det vurderte nummeret er det også en egenannonse der budskapet er at Talefoten trenger journalister. Det blir opplyst at arbeidsmengden ligger på om lag 6-8 timer pr. måned (unntatt juli og august). ”Arbeidet er ikke lønnet, men til gjengjeld drister vi oss til å påstå at du vil bli medlem av en spenstig og engasjert komite”, står det i annonsen.

Talefoten fremstår i det hele tatt som et av de klart spenstigste bladprosjekter i Den norske kirke. Integreringen av generelt stoff fra bydelen og stoff fra menighetslivet i en bydelsavis som dette er et spennende prosjekt. Bladet fremstår også som et profesjonelt journalistisk produkt. De mange reportasjer om alt det som rører seg i bydel og menighet, enten det skjer på formiddagstid, kveldstid eller i helgene, viser at det står en engasjert og dyktig redaksjon

bak og at den ikke kvier seg for å ta på seg en stor arbeidsoppgave. Det er fargefoto gjennom hele avisen.

Den tradisjonelle andakten er erstattet av flere betraktninger med åndelig innhold og av reportasjer fra de mange ulike arrangementer i menigheten.

Navnet som er valgt – Talefoten – kan også fortjene en kommentar. Av navnet fremgår det at avisen ønsker å være et kontaktorgan, det vil være på talefot med folket i bydelen. Gjennom et slikt navnevalg oppnår avisen å få frigjort seg litt fra de stereotypier mange mennesker har av kirke og menighet som noe for de spesielt interesserte. For en bydelsavis som Talefoten fungerer et slikt navn svært bra. Når et menighetsblad nettopp heter ”Menighetsblad for X menighet” blir det lett til at enkelte lesere straks får aktivert sine stereotypier eller fordommer.

Menighetsbladet for Ljan og Nordstrand

Redaktør Ottar Julsrud

Vurdert utgave er nr. 1 – 2005.

Forsiden er et utstillingsvindu av de viktige saker inne i bladet. Den er dominert av det som er hovedsaken i dette nummeret, nemlig fire sider med navn og bilde av de 147 konfirmantene i Nordstrand og Ljan menigheter. Teksten er lagt på et stort fargefoto av en konfirmant med ryggen til som blir bedt for under en konfirmasjonsgudstjeneste.

På forsiden er det også henvisning til en større reportasje inne i bladet fra Kirkens SOS.

Tittelen er: Tre korte – Tre lange – Tre korte. Det er videre henvisninger til en sak om et ”stille rom” på Midtåsen sykehjem og en henvisning med foto av Gunnar Stålsett der den avtroppende Oslo-biskopen takker for seg.

Den profesjonelle bruken av farger, fotografier, layout, journalistisk vinkling og formidling gjør at leserne får et svært godt inntrykk av forsiden og dermed av bladet som helhet. Dette er ”bare lekkert”. Men så har også dette bladet en egen kreatør som tar seg av layouten.

Side 2 inneholder navn og kontaktinformasjon på ansatte i Nordstrand og Ljan menigheter og på redaktør og andre som er engasjert i menighetsbladet.

Til ettertanke er en vignett på en aktuell betraktning med kristelig innhold. I dette nummeret skriver barne- og ungdomsarbeider Asle Rossavik en meget tankevekkende artikkel med tittelen ”Om curling-barn og kompis-foreldre”

Side 3: Hovedartikkelen har tittelen ”På direkten med budskapet” og handler om at Nordstrand er en av NRK-P1s ”radiomenigheter” i 2005. Det er et intervju med kapellan Hege Fagermoen, som skal forrette under radiogudstjenesten på Maria budskapsdag.

Under vignetten ”Hva betyr egentlig...?” er det på denne siden også en artikkel om påskenatt, skrevet av kapellan Sven Holmsen i Nordstrand.

Sidene 4-5-6-7 er viet navn og fargebilde av de 147 konfirmantene i de to menighetene.

Redaksjonen har ikke lyktes i å få bilde av alle konfirmantene og gjengir i de tilfellene navnet og en tom ramme. Det skjemmer oppsettet noe at det mangler en del fotografier. Men erfaringsmessig er det vanskelig å få samlet inn eller tatt bilde av så mange konfirmanter innenfor et begrenset tidsrom.

I en artikkel med tittelen ”Kirkerom og matbord” blir det fortalt om konfirmantopplegget der konfirmantene samles både i kirkerommet og rundt matbordet.

Side 8 og 9: ”Å bygge lederfelleskap – Noe helt unikt” er tittelen på hovedartikkelen på de to sidene. Her kommer det fram opplysninger som må få så godt som alle andre norske menigheter til å måpe av misunnelse. Det blir nemlig opplyst at Nordstrand menighets ungdomsfelleskap har om lag 80 aktive ungdommer i alderen 15-23 år som er med som ledere. I lederfelleskapet får de utdanning og oppfølging. Elisabeth Sørbø Haug (16) er leder for ungdomsfelleskapet og blir intervjuet om dette arbeidet.

På side 9 er det også en reportasje om et stille rom på Midtåsen sykehjem som biskop Gunnar Stålsett nylig har vigslet til kirkelig bruk.

Side 10 og 11: ”Tenner lys i telefonen” er tittelen på en reportasje om Kirkens SOS

Å gi er en rettighet er tittelen på en artikkel der Eilert Dæhlin blir intervjuet om blant annet givertjeneste.

Redaktørens lederartikkel er plassert på side 10. I dette nummeret skriver han om valget av ny biskop i Oslo. Han synes valgkampen ble unødig langvarig og det førte til belastninger for kandidatene, ikke minst for Ole Christian Kvarme, som til slutt ble valgt til ny Oslo-biskop.

På side 11 er det takkens ord fra den avtroppende biskop, Gunnar Stålsett.

Pilegrimsreise i Kristins fotspor er tittelen på en forhåndssak om en forestilling i Nordstrand kirke om en pilegrimsreise i Kristin Lavransdatters fotspor. Resten av siden inneholder korte opplysninger og notiser om ting som skal skje i Nordstrand og Ljan menigheter i tiden framover.

På side 13 er det informasjon om fasteaksjonen mot menneskehandel. Artikkelen synes i hovedsak å bygge på en tilsendt artikkel fra Kirkens Nødhjelp. Men en appell fra de lokale lederne for aksjonen gjør at saken får en lokal forankring.

Sidene 14 og 15 inneholder bare annonser. På sistesiden er det Mitt vitnesbyrd, denne gangen av Kristina Dvergsdal (16). Resten av sistesiden inneholder gudstjenestelister for Nordstrand kirke, Ljan kirke, Østmarkskapellet og informasjon om andre tilbud i menighetene.

Dette menighetsbladet skaper et bilde av en svært ressurssterk menighet. Bladet er laget på en profesjonell journalistisk måte. Bladet inneholder bare stoff fra menighetslivet. I det vurderte nummeret var det ikke noen andakt av den mer tradisjonelle sorten. I stedet var det betraktninger, vitnesbyrd og intervjuer som også formidlet åndelige tanker.

Haslum menighetsblad

Redaktør Pål Storrusten

Vurdert nr. 4 September 2004.

Hovedoppslag side 1: Folkekirkepresten. Sokneprest Carl H. Traaen slutter etter 14 år i Haslum. Resten av forsiden er viet en meny med stikkord og sidetall for 15 saker inne i bladet.

Hovedoppslaget på førstesiden er laget på en svært god måte journalistisk sett og der det lokale er i fokus. Traaens 14 år som prest i Haslum blir oppsummert med opplysninger om at han i løpet av disse årene har døpt 800 Haslum-barn, viet 500 personer, bisatt 400 og hatt mer enn 1000 konfirmanter. I oppslaget er det også gjengitt en uttalelse fra ham: - Når jeg møter mennesker, går jeg ut fra at de har et positivt forhold til Vårherre inntil de gir uttrykk for det motsatte, sier Carl Traaen.

Redaktørens lederartikkel er plassert på side 2. I dette nummeret går den blant annet på TV-aksjonen og det å ha hjerterom. På samme side er det også kontaktinformasjon til menighetsbladet og de ansatte i menigheten.

På side 3 er det en innblikkartikkel om konfirmasjon skrevet av ungdomsrådgiver Tonje Kristoffersen i Oslo bispedømme.

Intervjuet med avtroppende sogneprest Carl Traaen som det var henvisning til på side 1, er plassert på side 4. Intervjuet er laget av menighetsbladets redaktør og er utført etter alle journalistikkens regler.

Vennskapsbånd og skumringstid er tittelen på en reportasje fra en konfirmantsommerleir som menigheten har hatt i Sverige for 65 konfirmanter og 26 ledere. Det er ett stort og tre mindre bilder til saken. Teksten er kort og forteller blant annet om hva deltakerne evaluerte som det kjekkeste på leiren.

Det er alltid vanskelig å skrive slike saker fra menighetslivet. Kunsten er å lage dem slik at ikke bare de som selv deltok synes det er interessant å lese dem, men at alle leserne gjør det. Da gjelder det å velge poenger som kan ha interesse også for de som ikke var med på leiren, slik det er gjort i dette tilfellet. På det store bildet er alle deltakerne og lederne samlet og det er godt stoff for en lokalavis, som jo et menighetsblad er.

På side 6 og 7 er det kortere nyhetssaker og notiser om hendelser i menigheten.

Side 8 og 9 er viet kommende arrangementer i menigheten. Både de faste arrangementer som korøvelser og engangshendelser er tatt med. Det er bra at de faste datoer for møter og korøvelser for de ulike lag i menigheten blir tatt med fast i menighetsbladet. Det er det svært få menighetsblad som gjør. Men en slik kontinuerlig annonsering er med på å synliggjøre de faste tilbudene i menigheten og gjør det lettere for interesserte å slutte seg til dem. Det er også navn og telefonnumre til lederne for de ulike grupper og foreninger. Gudstjenestelisten er plassert på side 9, og der er det også notiser om andre arrangementer. Også på side 11, 12 og 13 er det informasjon om arrangementer i menigheten.

Når samlivet ender med et brudd er tittelen på en lengre artikkel på side 10 om nye samtalegrupper som skal startes i menigheten. Det er et intervju med lederen for dette arbeidet.

Side 14 og 15 har mest annonser, men det er også plass til kortere artikler om arrangementer i menigheten.

Sistesiden er en helsides artikkel der et ektepar fra Haslum forteller om sitt arbeid i Nepal. Informasjon om menigheten står sentralt i stoffvalget i menighetsbladet. Det er veldig mye stoff om kommende arrangementer i menighet, og litt reportasjer om hendelser som har vært. Menighetsbladet skapet et bilde av en ressurssterk og omsorgsfull menighet med en lang rekke tilbud for folk i alle aldre. Menighetsbladet har ingen farger

Sokneblad for Mære, Henning og Ogdal

Redaktør Liv Minsaas

Vurdert nr. 3 September 2004

Forsiden er et "pyntebilde" som viser en bugnende kornåker under innhøsting. Det er ingen tekst på denne siden.

Side 3 øverst: Prestens hjørne. Anne Beate Leivann, som ifølge kontaktinformasjonen på side 2 er kapellan i Sparbu prestegjeld og medlem av redaksjonsnemnda for bladet, skriver om høsttakkefest.

Nederst på siden er det en artikkel med tittelen: Gammelt nytt. Her står det om grasberging fra fjellmyrer i gamle dager. Det blir fortalt at Sparbu historielag i løpet av sommeren har sikret seg opptak av videofilm som viser arbeidet med ljåslått, breiing og stakking av fjellhøy.

Side 4: Gjentrykk av en artikkel fra "Nord-Trøndelag og nordenfjeldske tidende" julen 1935 om gamle ferdselsvegar millom Sparbu og Ogdal. I et etterord står det blant annet:

"Soknebladets redaksjon håper historielaga i Sparbu og Ogdal vil sette seg i spissen for å gå

opp prestens veg til Skei. Redaksjonen lurer også på hvor presten tok av fra denne vegen når han skulle til Bodum”.

Det finnes også mer av historisk og lokalhistorisk stoff i dette bladet. På side 6 har redaktøren skrevet to artikler med historisk vri, en om salmebok som konfirmasjonsgave og en med tittelen ”Søndags stillhet”.

Side 9 er en fotoside med bilder fra en pilegrimsvandring til Jo-plassen 13. juni 2004 i regi av Henning sokneråd og Sparbu historielag.

Side 10 er også fylt av artikler med historisk tilsnitt: Mæreskjerka på Mæreshaugen og Hilsen fra en utflytta Mæresbygg. Begge artiklene er skrevet av redaktøren.

Når man leser dette bladet kommer en ofte i stuss over om dette er et menighetsblad eller et medlemsblad for et historielag. Det er tydelig at redaktøren er historisk interessert og det preger bladet i sterk grad. I bladet er det også et foto fra en friluftsgudstjeneste med sokneprest Hans Birger Neergård. Samlet sett virker det som bladet er redigert under mottoet gudstro, lokalhistorie og tur i skog og mark. Det er jo interessante tema alt sammen. Men det avgjørende er om også leserne av bladet er tilnærmedesvis like interessert i lokalhistorie som det redaktøren tydeligvis er.

Sistesiden av bladet inneholder navn på døpte, vigde og døde i de tre menighetene. Denne siden er svært forseggjort og vakker med et bilde av et dåpsfølge eller brudepar i hvert nummer.

Med fargebruk på førstesiden, midtsiden og sistesiden, mye bruk av bilder og det tykke papiret bladet er trykt på, gir bladet straks et positivt inntrykk av å være et solid magasin. Bladet gir straks klare signaler om at det utkommer i et jordbruksområde, blant annet ved at bladets tittelhode inneholder en tegning av en såmann.

Dette nummeret har også to barnesider.

På side 5 er det en informativ artikkel om kirkens symboler skrevet av Anne Beate Leivann. Vurdert ut fra journalistiske idealer om at et menighetsblad skal se ut som en avis med en forside som har henvisninger til saker inne i bladet, vil forsiden på Sokneblad for Mære, Henning og Ogdal komme til kort. På den annen side er det ikke sikkert at en slik journalistisk tilnærming vil være det beste alle steder. Redaksjonen legger mye arbeid i å bygge allianser til andre folkelige grupper i lokalsamfunnet og det er opplagt et gode. Soknebladet er et vakkert blad som nok skiller seg ut i bladstrømmen i postkassen og, skulle man tro, vekker interesse hos mottakerne.

Bladet vårt. Menighetsblad for Tveit og Hånes prestegjeld i Kristiansand

Redaktør Øivind Laundal

Vurdert utgave nr. 2 oktober 2005 1. årgang

Førstesiden har kun en sak: Menighetstur til Skottevik. Det er ett stort fargefoto som viser barn som driver krabbefiske

Side 2: Informativ artikkel om menighetsrådsvalget øverst på siden og en litt mindre sak med bilde av altertavlen i Hånes kirke nederst på siden.

Side 3: Prestens side. Arve Nilsens artikkel heter: "Om frihet og det å bry seg"

På side 4 og 5 blir kandidatene til menighetsrådsvalget i Tveit presentert med foto og en kort egenerklæring fra hver av dem om bakgrunn og interesser.

På side 6 og 7 er det en tilsvarende presentasjon av kandidatene til menighetsrådsvalget i Hånes.

Side 8: Forhåndsomtale av en allehelgenskonsert med Svein Tindberg i Tveit kirke.

Side 9: En artikkel om "Lysthuskultur i prestegården?"

Side 10: Forhåndsomtale av en bygdebasar og en rammesak om dugnad

Side 11: Prekenliste. "Vi samles til gudstjeneste"

Side 12 og 13: En artikkel om "Frivillighet i endring", som var tema under familiedagen på Skottevik. Artikkelen synes å være direkte opptrykk av et innlegg som ble holdt på familiedagen. En person er avbildet uten at navn eller annen informasjon er oppgitt i noen bildetekst. Men mye tyder på at det som her er omtalt som familiedagen på Skottevik er samme hendelse som på side 1 er omtalt som menighetstur til Skottevik. På side 1 står det at Asle Bjorvatn, prest i menigheten, på denne menighetsturen snakket om det frivillige arbeidet, som han mener har endret karakter fra det "livslange" engasjement for en sak til kortvarig og målrettet innsats i vår tid.

På side 13 er det også et kart som viser de nye menighetsgrensene for Tveit og Hånes. Det er ikke noen tekst til kartet.

Side 14: Referat fra familiegudstjeneste og høsttakkefest i Tveit kirke søndag 25. september Dette er et tradisjonelt referat som forteller hva som skjedde på gudstjenesten. De ulike aktørene blir takket og leserne blir oppfordret til å komme på gudstjeneste. Til saken er det et litt grått bilde uten bildetekst. Men navnet på et kor er gjengitt med fete typer i teksten slik at leserne da regner med at dette er navnet på koret på bildet.

Dette er utpreget stoff til menighetskjernen, og det er lite trolig at det har så stor appell til andre. Mye av stoffet i et menighetsblad er jo innbydelse til menighetslivet. Men det kan gjøres mer journalistisk spennende enn dette.

På side 15 er det et foto av konfirmantene i Hånes kirke tatt søndag 8. mai 2005. Ansiktene på bildet blir svært små og dermed vanskelig å kjenne igjen. En skikkelig beskjæring og forstørring av bildet hadde bedret dette.

Side 16: Tre bilder fra årets konfirmantkull i Hånes og en annonse om høstmesse.

Side 17: Tankestreken, navn på redaktørens faste spalte.

I dette nummeret oppfordrer han dem som kommer til kirken før gudstjenesten starter om å sitte stille slik at de ikke forstyrrer dem som er kommet dit for å søke høytidsfølelse og søndagsstillhet.

Side 18 Artikkel om TV-aksjonen ”Bli en drømmefanger”, skrevet av styreleder i FOKUS, Ingrid W. Jæger, som bor i Tveit menighet.

Side 19: Månedens salme: Denne gangen: Tenn lys av Eyvind Skeie og Sigvald Tveit. En artikkel med foto om nytt lydanlegg i Hånes kirke og en kort rammenotis om besøkstjenesten i Tveit.

På side 23 er det en juniorside med et bilde av en gutt på firehjuls motorsykkel. Action på Hånes med Parafinklubb er tittelen på saken. Det blir fortalt at utenom motorsykkelkjøring var det skyting med luftgevær. Et slikt oppsett har jo stor appell til barn i den aktuelle alder og skaper et bilde av en menighet som er tilpasset vår tid med spennende tilbud også til barn og ungdom. På samme måte virker trolig også saken på sistesiden. Det er en reportasje med bilder fra en tur Maxiklubben (for ungdom) har hatt til Danmark. Av teksten fremgår det at kjøring med speedbåter, rafting og tømmerrenne var populære innslag på turen. Dette blir også vist på fargebildene til saken.

Journalistisk vurdert har dette menighetsbladet som allerede påpekt en del gode og en del ikke fullt så gode sider.

Hyrdingrøysta Kyrkjebladet for Jølster

Redaktør Knut Osvoll

Vurdert nr. 4 – 2004 augustnummeret

Førstesiden: Siden er delt i tre: øverste del har tittelen: Tid for oppstart

I midten et bibelord i en smal ramme: Kva gagnar det eit menneske om det vinn heile verda, men taper si sjel?

Nederste delen er et vindu med stikkord og sidehenvising til de viktige sakene inne i bladet.

Side 2: En artikkel om noe av programmet for Sunnivafestspela og informasjon om redaksjonen og abonnement på kyrkjebladet. Den usignerte artikkelen om Sunnivafestspillene

er en sak som ikke er utpreget lokal, men heller regional. Bladet utkommer i Sunnfjord, mens Sunnivafestspillene som kjent foregår på Selje i Nordfjord.

Side 3: Andakt. I dette nummeret med tittelen: Sigerskrans. Skrevet av VB. Vi antar at det er sogneprest Vidar Bjøtveit som skjuler seg bak initialene.

Side 4 og 5: Under overskriften: Hyrdingrøysta presenterer... Alf Helgheim er det et intervju med en pensjonert handelsmann i bygda. Journalistisk vurdert er intervjuet svært ujournalistisk laget. Spørsmålene og svarene blir gjengitt: At intervjuobjektet fikk ny sykkel for to-tre år siden blir gjort til et viktig poeng i intervjuet. Blant spørsmålene er: "Det forskrekker meg å sjå deg på sykkel mellom Helgheim og Skei, ikkje den beste strekningen å sykle" og "Og kor mange gear har du?" Dette er for så vidt omtenkssomme spørsmål, men lite journalistisk.

På side 7, 8 og 9 er det referat fra en speidertur til Ungarn. 34 Jølster-speidere deltok og dermed er det klart at dette er godt stoff for en lokalavis som et menighetsblad er. I tillegg kommer at dette er KFUM- og KFUK-speidere, som jo er en kirkelig ungdomsorganisasjon. Referatet er også godt og poengtert skrevet og vil interessere også flere enn de som selv deltok og deres familier. Men det er likevel et spørsmål om det blir i meste laget med speiderstoff i dette nummeret. Den tredje siden om speiderturen til Ungarn er korte intervju – enquet - med fire av speiderne på Kiel-fergen på vei hjem. Dette blir for privat og intetsigende. I tillegg er det speiderstoff på hele side 12 om en lokal årskalender speiderne selger og på side 13 står trekningslisten fra KFUK-KFUM-speidernes lotteri. Speiderstoffet blir dermed veldig massivt i dette nummer og bryter med det journalistiske prinsippet om en viss "stoffmiks" – en god blanding av variert stoff i en publikasjon.

På side 10 er det en artikkel skrevet av redaktøren om likkledet i Torino.

Vurdering: Menighetsbladet er amatørmessig i forhold til profesjonelle journalistiske krav. Redaktøren setter et sterkt preg på bladet. Det ligger mye motivasjon og engasjement bak bladet. Ambisjonene og bladets selvbilde slik det blir formidlet av redaksjonen er heller ikke noe å utsette på. På side 11 blir det skrevet om at menighetsbladets årganger fra 1938 til 1965 nå er blitt gitt som en gave til skolene i Jølster. I denne artikkelen slår redaktøren fast: "Hyrdingrøysta er ein kulturskatt".

Menighetsblad Oddernes/Justvik i Kristiansand

Redaktør Bernt Erik Olsen

Vurdert utgave: høst 2004

Det er farger på forsiden, sistesiden og midtsidene. Denne fargebruken, den pene layouten og gode bilder på forsiden og sistesiden gjør at bladet gir et solid inntrykk og fremstår som et pent blad med magasinpreg.

Førstesiden er dominert av et stort fargefoto av en grønn messehaket. Det er også to henvisningssaker med foto til stoff inne i bladet og fire henvisningssaker kun med stikkord. Side 2 er en side for kontaktinformasjon for de to menighetene og oversikt over hva som skjer der.

Dette nummeret er dominert av stoff om islam. Side 3 har en hovedartikkel skrevet av sogneprest Torbjørn Lied om "Må vi frykte islam?" Det er en god og innsiktsfull artikkel. Lied har i mange år vært misjonær i Bangladesh og skriver balansert og utfordrende om kristnes forhold til islam. .

På side 6 er det en helsides artikkel der Torbjørn Lied blir intervjuet om forholdet mellom islam og kristendom. På side 15, som inneholder en fast spalte kalt "Tanker om ting", og der ulike skribenter slipper til med sine tanker om aktuelle tema, er det i dette nummeret en artikkel om våre nye landsmenn, skrevet av Harald Synnes.

På side 7 er det et historisk glimt om utviklingen av menighetsgrensene i prestegjeldet.

På side 8 er det en helsides artikkel om et nytt tilbud i menigheten for folk i aldersgruppen 30-50 år. På side 9 er det en artikkel om konfirmantopplegget i menighetene.

På side 10 er det en artikkel om "Høstens samlingsfest" i Oddernes menighetshus. Det er et stort fotografi av en del mennesker, mest eldre kvinner, som forsyner seg ved et dessert- eller kakebord (kontrasten i bildet er litt for dårlig til å kunne skjelve mellom de to tingene). På siden er det to mindre bilder, begge av personer som framfører musikkstykker under samlingsfesten og en tekst som er et kort referat fra samlingsfesten.

En artikkel som dette går rett inn i spørsmålet om målgruppen menighetsbladet har. I intervjuundersøkelser ble spørsmålet om målgruppe reist i teorien. Når et menighetsblad trykker en artikkel som dette reiser det spørsmål om målgruppe i det praktiske arbeidet med å redigere menighetsbladet. Dette er en reportasje for den indre kjerne i menigheten og kanskje til og med bare for dem som selv var på samlingsfesten. Da kalles det returinformasjon – de som selv var til stede kan muligens se seg selv på et foto og de blir minnet om programmet på festen. For alle utenfor menighetskjernen som ikke var på samlingsfesten er dette temmelig likegyldig stoff. Slikt stoff bør etter mitt syn ikke være med i et menighetsblad beregnet for alle kirkens medlemmer i menigheten. Når det er sagt kan det også legges til at det på en samlingsfest kan være programinnslag eller hendelser som kan være av interesse for folk flest i menigheten. Det kan være at enkelte frivillige medarbeidere blir hedret for en stor innsats

gjennom lang tid eller at barn fra den lokale skole opptre med sang, musikkinnslag eller på annen måte. Men et foto av personer som forsyner seg fra et dessertbord og opplysninger i en tekst om at ”en kvinnelig kvartett spilte for oss, litt allsang og til slutt vår organist Ian Richard som spilte firhendig piano sammen med sin kone”, slik det står i dette tilfellet, er stoff som ikke har noe i et menighetsblad å gjøre dersom redaktøren ønsker i praksis at alle i menigheten skal være målgruppe. Det er heller ikke navn på de tre musikerne som opptre og som er avbildet. Ingen av de tre bildene er forsynt med bildetekst. Det er en god regel at det alltid skal være bildetekst under et bilde.

Dette betyr naturligvis ikke at menighetsbladet ikke skal ha stoff fra menighetslivet.

Informasjon om menigheten og dens aktiviteter er jo en av de to hovedhensiktene med menighetsbladet. Men det kommer an på hva som blir plukket ut. Noe egner seg for alle i menigheten, noe gjør det ikke. Så kommer det også an på hvordan det blir laget.

På side 11 er det to artikler fra menighetslivet. Øverst på siden er det referat fra ”Justviks menighetstur til Havglimt”. Om en slik artikkel blir for intern eller ikke vil avhenge av hvordan den blir skrevet og hva som har fokus. I denne artikkel blir det i tekst og bilde fokusert på barn på krabbefiske, og det er bra.

Den andre artikkelen på siden dreier seg om et nytt barnekor som er startet på Justvik. Det er jo en ypperlig sak for et menighetsblad. Hele menigheten får kjennskap til det nye tilbudet og siden det er flere bilder til artikkelen skapes det et inntrykk av et positivt miljø for barn der mange jenter og gutter er med og ser ut til å ha det kjekt.

Dette menighetsbladet har mye stoff om et av de lokale idrettslagene, IK Gimletroll. På side 12 er det to artikler om to ulike cuper Gimletroll har deltatt i. En av artiklene har tre mindre bilder. Side 13 er viet: ”Nytt fra IK. Gimletroll”, som synes å være en fast side idrettslaget har i menighetsbladet.

Vurdering: Bladet gir et solid inntrykk og det vitner om at menigheten tar utgivelsen av menighetsbladet seriøst, er sterkt motivert for dette og legger ned mye i bladet. Temasidene om islam er grundige, aktuelle og gode. Det er mye interessant stoff om menighetens tilbud for de som er bosatt i menigheten. Mangelen på journalistisk profesjonalitet kommer særlig til uttrykk gjennom den interne artikkelen fra samlingsfesten.

Kirken Vår, Menighetsblad for Lillestrøm, Skedsmo og Strømmen prestegjeld

Redaktør Tor Cederkvist

Nr. 5 i 2005 er vurdert

Førstesiden har to oppslag: Ikke steng Bymisjonssentret! Og LAN-party i Strømmen. Begge disse sakene er henvisninger til artikler inne i bladet.

Bladet gir gjennom sin førsteside straks et tiltalende inntrykk. Layouten er særdeles pen. Hovedoppslaget om bymisjonssentret som Kirkens Bymisjon nylig har åpnet i Lillestrøm, har et bilde over tre spalter og tittelen går inn i bildet.

Denne førstesidehenvisningen er skrevet med engasjement. Ingressen er imidlertid lite journalistisk. Ingressen handler om åpningen av senteret. Først et godt stykke nede i brødteksten kommer det mer om det viktige nyhetspoenget som tittelen viser til, nemlig at rådmannen i Skedsmo kommune tilrår å stryke bevilgningen til bymisjonssentret på neste års budsjett. Dersom politikerne følger denne tilrådingen, vil senteret bli nedlagt en måned etter åpningen, ifølge førstesidehenvisningen.

På side 4 og 5 er det reportasje fra åpningen av bymisjonssenteret. Her er ikke rådmannens dramatisk tilråding nevnt med et ord.

Side 2: Fast plass for andakten, i dette nummeret skrevet av biskopen i Borg, Helga Haugland Byfuglien. På samme side er det fast plass for kommentaren, denne gangen skrevet av vikarprest Christoffer Tjelle om stat-kirke-debatten. På denne siden er det også en fast kolonne med navn og kontaktinformasjon for menighetsbladet og Kirkelig fellestråd.

Side 3: Artikkel med tittelen: Juniorkonfirmant. Det er bilde av to konfirmanter, men det mangler bildetekst. Ingressen er lite journalistisk og etter å ha lest hele artikkelen er vi ikke blitt så mye klokere om hva den nye ordningen med juniorkonfirmanter egentlig går ut på.

På samme side er det et mer tradisjonelt referat av 70-årsjubileum for Lillestrøm kirke.

Omtrent midt inne i teksten står det at alle 70-åringene i Lillestrøm var invitert som æresgjester på jubileumsdagen. Det er jo et artig poeng, som også er utnyttet i bildeteksten. To av de tre personene på bildet ble døpt i Lillestrøm kirke under den første gudstjenesten etter at kirken var innviet for 70 år siden. Dette er jo et godt journalistisk poeng som kanskje kunne vært bedre utnyttet, for eksempel ved å snakke med disse to og vinkle hele saken på nettopp dette poenget.

Hovedsaken på side 4 om åpningen av det nye bymisjonssenteret er også ujournalistisk vinklet. Mot slutten av artikkelen, etter det som blir betegnet som ”mange godord fra representanter for kommunen og fra søsterorganisasjoner i Skedsmo”, står det ”grep ”gutta” selv ordet, gjerne midt i en tale eller annen programpost”. I dette avsnittet står blant annet: ”Vi gutta, og jentene ønsker å starte med ”dagens ord”, sa ”Per”. De som ikke vil være med på dagens ord kan bare gå utafor og ta en røyk så lenge. Mye lettere å gå hit enn i ei kjerke. Vi

vil ha det som i Urtegata, med lystenning for de som dør. Dere må gi meg hjelp og råd. Og dere er de eneste som kan gi meg ei ny tru!”.

Slike uttalelser fra brukerne er så viktige at de burde kommet helt i starten på artikkelen.

I nr. 3 av dette menighetsbladet er det på sidene 6 og 7 et intervju med fotballspilleren Johan Petter Winsnes i Lillestrøm Sportsklubb. Winsnes er oppvokst i Trondheim og bor nå i Oslo. Men har lokal tilknytning gjennom jobben som fotballspiller i Lillestrøm. Han er kristen og forteller i intervjuet at hans kristne tro er en naturlig del av livet. Han forteller om tro og om tvil.

Journalistisk vurdert har artikkelen en litt svak inngang. Det blir litt rundt grøten om intervjuobjektets påkledning og en smule heltedyrkelse om en ”elitegutt” som står som ”en helt vanlig borger foran meg på avtalt kaffebar midt i Oslo”. Det er heller ikke noen bildetekst til bildet som viser Winsnes i aksjon på fotballbanen. Spørsmål og svar blir gjengitt i teksten. Den mest interessante delen av intervjuet kommer mot slutten der Winsnes forteller om tvil og tro og i avsnittet der han forteller om fotballspillere fra andre land som er mer åpne om deres kristne tro enn det som er vanlig i Norge.

Som tidligere påpekt synes flere menighetsbladredaktører at stoff som dette er det mest verdifulle stoffet et menighetsblad kan ha. Kristne mennesker med lokal tilknytning får fortelle om sin kristne tro.

Vurdering: Menighetsbladet har en meget god layout og det er farger gjennom hele bladet. Det bærer preg av å være laget ut fra en høy grad av motivasjon og engasjement. Som tidligere påpekt mangler det litt på de journalistisk gode valg i formidlingen av en del av sakene.

Konklusjoner

Hovedhensikten med prosjektet har vært å finne kriterier for det gode menighetsblad slik at det kan fungere som kirkens kommunikasjon med alle sine medlemmer i lokalmenigheten. Etter det som er kommet fram gjennom intervjuene med de ti menighetsbladredaktørene og innholdsanalysen av de ti menighetsbladene de redigerer, kan følgende kriterier plukkes ut:

Journalistikk: Det er en betydelig forskjell på kvaliteten mellom de menighetsbladene som blir redigert av en profesjonell journalist og de som ikke blir det. Blant de ti undersøkte bladene er det Kyrkjeklokka i Stryn, Talefoten i Grefsen, Menighetsbladet for Ljan og Nordberg, Haslum menighetsblad og KirkeNytt i Tromsø. Forskjellen er så stor at dette ene kriteriet – journalistisk erfaring – muligens kan pekes ut som det viktigste kriteriet for et godt

menighetsblad. Det nest viktigste kriteriet – motivasjon – kan trolig bli noe kompensert gjennom journalistisk erfaring. En profesjonell journalist vil ut fra sin erfaring få laget et godt menighetsblad selv om vedkommende til tider mangler den store motivasjon for oppgaven. Journalistikkens betydning for det gode menighetsblad går igjen i hele prosessen – fra idefasen, utvelgelse av hva som er stoff og hva som ikke er det, innsamling av informasjon, kildevalg og kildekritikk, intervjuer, formidling og presentasjon. I tillegg kommer at den profesjonelle journalist er kjent med de lover og den juss som gjelder på dette området av samfunnslivet. Ikke minst gjelder det forståelsen av redaktøransvaret, som i prinsippet og i praksis er det samme om det dreier seg om en landsdekkende dagsavis med stort opplag eller et lokalt menighetsblad som utkommer fire ganger om året. I straffeloven og ikke minst i åndsverkloven er det bestemmelser som det kan bli kostbart for en redaktør å ikke overholde. Ikke minst gjelder det opphavsretten etter åndsverkloven. En redaktør som ikke kjenner til og dermed ikke praktiserer disse bestemmelsen kan lett komme opp i et pinlig og kostbart uføre. Det gjelder for eksempel dersom tyveri av tekst og bilder fra for eksempel nettsteder på internett blir oppdaget. Det samme gjelder kjennskap til presseetikken. I de tilfeller der en prest er redaktør for et menighetsblad kan utgiver og andre lett tenke at er det noe en prest har greie på så er det etikk. Det skal ikke benektes, men presseetikk er et felt som i tillegg til en generell etisk tenkning også krever kunnskap og erfaring med fagfeltet og de problemstillinger som lett kan oppstå på dette feltet. Grunnlaget for presseetikken – Vær varsom-plakaten – inneholder punkter om pressens samfunnsoppgave, samfunnsansvar, ytringsfrihet, personvern, integritetsregler og publiseringsregler. Redaktør-plakaten har også bestemmelser om disse tingene. Redaktøransvaret er ikke noe en utgiver av en publikasjon bør ta lett på, selv om det hittil ikke har vært noen saker der menighetsbladredaktører er blitt straffet eller bøtelagt for neglisjering av redaktøransvaret.

Motivasjon: Det andre viktige kriteriet for et godt menighetsblad er at redaktøren og de andre i redaksjonen er motivert for jobben. Menighetsrådet/Kirkelig Fellesråd må som utgiver finne en redaktør som er motivert. Dersom det ikke er mulig kan det kanskje være lurt å vurdere om det er bedre å la være å utgi menighetsbladet i en periode til utgiver har funnet en motivert person. Både intervjuundersøkelsen og innholdsanalysen viser at de redaktørene som er dekket av denne undersøkelsen er sterkt motiverte og engasjerte i arbeidet med menighetsbladet.

Formål: Redaktøren må vite hva hun/han vil med menighetsbladet. Denne undersøkelsen viser at de redaktørene som er intervjuet har det klart for seg hva som er formålet med å utgi menighetsbladet. Informasjon om menigheten er svar som går igjen i redaktørintervjuene. Enda mer fyldig er det uttrykt i følgende svar: - Informasjon om lokalmenighetenes virksomhet, inspirasjon til å ta aktivt del i den og til å søke kirkens herre.

Målgruppe: Redaktøren må vite hvem som er målgruppen for menighetsbladet, nemlig alle som er medlemmer av kirken i det geografiske området der bladet kommer ut.

Alle redaktørene svarer dette på spørsmålet i intervjuundersøkelsen. Innholdsanalysen av menighetsbladene viser at ikke alle evner å følge opp denne intensjonen i det praktiske redaksjonelle arbeid med menighetsbladet. Da må det velges stoff som alle i menigheten kan være interessert i. Stoff som bare interesserer en indre kjerne i menigheten hører ikke hjemme i et menighetsblad som blir distribuert til alle husstander i lokalmenigheten. Det samme gjelder måten det valgte stoffet blir formidlet på gjennom ordvalg og språket ellers. I denne sammenheng er det viktig at menighetsbladet holder en inkluderende tone. Det er også en fordel om menighetsbladet blir brukt til å bygge allianser med andre folkelige bevegelser i lokalmiljøet.

Det viktigste stoffet: Det viktigste stoffet for et menighetsblad er mennesker i lokalmiljøet som forteller om hva troen betyr for dem i deres daglige liv og hvordan troen har vært en ressurs i vanskelige perioder i livet. Dette er en form for direkte evangelisering. Vi er av dem mening at dette kriteriet er viktigere enn det som mange oppgir som det viktigste stoffet, nemlig informasjon om menigheten. Å prøve å få leserne av menighetsbladet til å komme til gudstjeneste og til å delta i menighetens virksomhet har vært det overordede sikte for mange menighetsblader. Hvis menighetsbladets suksess eller mangel på suksess skulle vært målt ut fra et slikt sikte, ville nok også svært mange gode menighetsblad komme til kort. Det er imidlertid mange grunner til at folk går til kirke eller ikke gjør det. Noen av dem er av åndelig karakter, andre av mer sosial og sosiologisk art. Men det direkte evangeliserende stoffet når jo alle, uansett om de har tenkt å gå i kirken eller ikke. Det er også delte meninger om hvordan de mer tradisjonelle andaktene i menighetsbladene fungerer i forhold til leserne.

Det er ikke sikkert at folk flest ikke er interessert i saker fra menighetslivet og det religiøse liv. Det er mye som kan tyde på at kristen tro opplevd og formidlet av mennesker i lokalmiljøet som kjemper med tro og tvil og de mange prøvelser, gleder og sorger livet gir, er en langt mer velegnet måte å formidle det kristne budskapet på for et menighetsblad enn den

tradisjonelle andakten. I denne undersøkelsen er en artikkel fra "Kyrkjeklokka" der en mor forteller om hvordan hun prøver å finne nytt fotfeste i livet etter at sønnen hennes tok sitt eget liv holdt fram som et meget godt eksempel på en slik formidling. Hun forteller om sine tanker om Gud og om evigheten.

Form: I våre dager er antagelig form like viktig som innhold, enten vi liker det eller ikke. Bruk av spennende layout, gode bilder og farger vil langt på vei avgjøre om leserne umiddelbart opplever menighetsbladet som noe de vil lese med nysgjerrighet og interesse eller om de straks opplever det som et grått og kjedelig blad.

Videre arbeid

På tross av de enorme muligheter som menighetsbladene utgjør for kirkens kommunikasjon med sine medlemmer, er det som tidligere påpekt lite undersøkt om menighetsbladene. Denne undersøkelsen har hatt et bredt sikte og har sett på en rekke faktorer knyttet til menighetsbladene. Det kunne også være ønskelig å gå mer i dybden på flere av feltene. En mulighet kunne være å undersøke alle – også de dårlige - menighetsbladene Selv om Kirkens Informasjonstjeneste hevder at det i dag finnes om lag 500 menighetsblad i Den norske kirke, er tallet trolig atskillig lavere. Det har de siste årene vært en utvikling der menighetsblader har slått seg sammen. En slik fullstendig gjennomgang av alle landets menighetsblad i Den norske kirke kunne vurdere dem innholdsmessig. I de tidligere undersøkelser er dette gjort i form av frivillige konkurranser der redaksjonen selv måttet sende inn bladet for vurdering. En undersøkelse av alle menighetsbladene måtte finne menighetsbladene der de oppbevares etter pliktavleveringen, Nasjonalbiblioteket i i Mo i Rana eller i Oslo.

Utviklingen med regionalisering, sammenslåing og journalistisk profesjonalisering av menighetsbladene ville også vært et interessant tema å undersøke nærmere. Det samme gjelder den tekniske utvikling med mer bruk av farger, mer tiltalende layout og større format Kommunikasjonsteoretisk ville det vært svært interessant å finne mer ut om det som her er omtalt som Lunde/Hasle-hypotesen om hvorvidt det er riktig at et godt menighetsblad kan bidra til å skape et mer positivt bilde av kristendommen blant folk flest og at et dårlig menighetsblad kan bidra til å skape et mer negativt bilde av kristendommen blant folk flest Det forkynnende stoffet – andaktsstoffet – i menighetsbladene hadde også fortjent en egen studie. Flere forfattere har fremholdt at formålet med å utgi et menighetsblad er å gi leserne kristendom. Et spørsmål som da kan reises er: Hvilken kristendom? Det forkynnende stoffet i

menighetsbladet kan være inkluderende folkekirkelig. Men samtidig kan det bli litt for tamt og for lite utfordrende.

Det hadde også vært interessant å undersøke mottakersiden – hvordan leserne reagerer på menighetsbladet. Dette vil da være et krevende felt fordi det ikke er så lett å finne målbare størrelser, slik forskningen krever. At mottakerne reagerer positivt på et menighetsblad vil for eksempel neppe kunne leses ut av de årlige statistikker for kirkebesøk. Å gå til gudstjeneste i kirken eller ikke gjøre det er nok et forhold som er atskillig mer sammensatt enn bare å omfatte den åndelige innstilling. Mer sosiologiske faktorer spiller nok også inn. Å studere betydningen og effekten av menighetsbladene er derfor et komplisert felt. På den annen side er det enkeltmennesker menighetsbladet kommuniserer med. Å stille spørsmålet om bladets effekt og betydning sett ut fra dets karakter som massemedium kan derfor i dette perspektivet være en feil spørsmålsstilling. Et mer riktig spørsmål ut fra dette perspektivet vil kanskje være: Hvilken betydning har ”Kyrkjeklokka” for fru Olsen i Stryn?

Visjon/drøm

I tråd med det som tidligere er påpekt om menighetsbladenes enorme potensiale for Kirken til å nå ut med sitt budskap til alle kirkens medlemmer, og at dette langt på vei er en neglisjert mulighet i dag, er det fristende å avslutte denne rapporten med en visjon/drøm om at menighetsbladene ble et satsingsområde på lokal, regionalt og sentralt hold i Kirken.

Litteraturliste

Barstad, Sverre: Veiledning i utgivelse av menighetsblad. Åsnes Menighetsblads Forlag. 1943

Dahl, Øyvind: Møter mellom mennesker. Interkulturell kommunikasjon. Gyldendal Norsk Forlag. Oslo. 2003.

Hasle, Jon A.: Bedre menighetsblad. Studiehefte utgitt av Oslo-menigheters fellestråd. Oslo 1985

Hjelt, Michael: Sprid budskapet. Tips för församlingens kommunikation. Svenska Kyrkan 1999.

Lunde, Sigurd, Tannæs, Egil og Johnson, Alex.: Menighetsbladet. Råd og vink for redaktører og utgivere. Norsk Menighetsinstitutt. Oslo 1965

Rødahl, Gunnar: Menighetsbladet. En undersøkelse av 176 norske menighetsblad. Kirkens Informasjonstjeneste. Oslo 1971

Rødahl, Gunnar: Menigheten på trykk. Situasjonsrapport om menighetsbladene i Den norske kirke 1990. Kirkens Informasjonstjeneste. Oslo 1991.

Strand, Aage og Storrusten, Pål: Menighetsbladene i Bjørgvin bispedømme. En undersøkelse av de redaksjonelle, økonomiske og innholdsmessige sider. Norges Handelshøyskole, Våren 1977

Avisartikler i "Dagen" 12. februar 2005 av journalist Kari Fure: Lagar kyrkjelydsblad for Gud og kvarmann. Kyrkja sin uutnytta ressurs.

Stiftelsen Kirkeforskning (medlemsundersøkelser i Den norske kirke): www.kifo.no